

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT GOSPODARKI, SKARBU PAŃSTWA I PRYWATYZACJI

KGP-410-14/2009

Nr ewid.: 186/2009/P09043/KGP

Informacja o wynikach kontroli procesów restrukturyzacji i prywatyzacji w sektorze poligrafii

Warszawa czerwiec 2010 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Informacja o wynikach kontroli procesów restrukturyzacji i prywatyzacji w sektorze poligrafii

Dyrektor Departamentu
Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

wz. Lech Oniszczenko

Akceptuję:
Stanisław Jarosz

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Jacek Jezierski

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

dnia: 16 czerwca 2010 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel./fax: 0-22- 444 50 00
www.nik.gov.pl

Spis treści:

1. Wprowadzenie	4
1.1. Temat i numer kontroli.....	4
1.2. Cel kontroli.....	4
1.3. Zakres kontroli	4
1.4. Organizacja kontroli	5
2. Podsumowanie wyników kontroli	6
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	6
2.2. Synteza wyników kontroli.....	6
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	9
3. Ważniejsze wyniki kontroli	11
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	11
3.2. Istotne ustalenia kontroli	15
3.2.1. <i>Sytuacja ekonomiczna podmiotów sektora poligrafii działających z udziałem Skarbu Państwa oraz ich przygotowanie do prywatyzacji</i>	<i>15</i>
3.2.2. <i>Nadzór właścicielski Ministra Skarbu Państwa nad podmiotami sektora poligrafii.....</i>	<i>27</i>
3.2.3. <i>Działania prywatyzacyjne wobec podmiotów sektora poligrafii.....</i>	<i>35</i>
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli.....	41
4.1. Przygotowanie kontroli	41
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	41
5. Załączniki	45
5.1. Słowniczek ważniejszych pojęć i użytych skrótów	45
5.2. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole.....	46
5.3. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	47
5.4. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność	48
5.5. Wykaz aktów prawnych dot. kontrolowanej działalności.....	49
5.6. Zestawienie ważniejszych nieprawidłowości stwierdzonych w poszczególnych jednostkach	51
5.7. Szczegółowe tabele wskaźników ekonomicznych	52

1. Wprowadzenie

1.1. Temat i numer kontroli

Najwyższa Izba Kontroli z własnej inicjatywy przeprowadziła *kontrolę procesów restrukturyzacji i prywatyzacji w sektorze poligrafii*. Została ona ujęta w planie pracy NIK pod nr P/09/043. Przesłanką podjęcia kontroli było niewykonywanie przez Ministra Skarbu Państwa planów prywatyzacji w odniesieniu do spółek poligraficznych oraz sygnały o pogarszającej się sytuacji ekonomiczno-finansowej podmiotów sektora pozostających pod nadzorem Ministra Skarbu Państwa.

1.2. Cel kontroli

Celem kontroli była ocena prawidłowości i efektów działań organów administracji rządowej oraz osób zarządzających podmiotami sektora poligrafii w zakresie restrukturyzacji i prywatyzacji tych podmiotów w latach 2005 – I półrocze 2009.

1.3. Zakres kontroli

Głównymi zagadnieniami objętymi kontrolą były: zgodność działań podmiotów objętych kontrolą z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi, nadzór właścicielski Ministra Skarbu Państwa i działania prywatyzacyjne, ogólna sytuacja ekonomiczna podmiotów sektora, działania restrukturyzacyjne i ich efekty. Badaniami kontrolnymi objęto okres od 1 stycznia 2005 r. do 30 czerwca 2009 r., z uwzględnieniem zagadnień z okresu wcześniejszego, mających istotny wpływ na tematykę objętą kontrolą, a także zdarzeń występujących do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Skontrolowano Ministerstwo Skarbu Państwa (dalej: MSP) oraz sześć podmiotów sektora poligrafii, w tym trzy jednoosobowe spółki Skarbu Państwa: Białostockie Zakłady Graficzne SA (dalej: BZG SA), Poznańskie Zakłady Graficzne SA (dalej: PZG SA), Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA w Warszawie (dalej: ZG DSP SA), dwie spółki z mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa: Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA (dalej: RZG SA), Drukarnię Narodową SA w Krakowie (dalej: DN SA) oraz jedno przedsiębiorstwo państwowe: Łódzkie Zakłady Graficzne (dalej: ŁZG).

1.4. Organizacja kontroli

Kontrolę przeprowadzono od dnia 19 maja do dnia 8 grudnia 2009 r.¹.

W niniejszej *Informacji* uwzględniono również wyniki kontroli doraźnej przeprowadzonej w RZG SA od dnia 15 grudnia 2009 r. do dnia 1 lutego 2010 r.²

W *Informacji* wykorzystano także uaktualnione ustalenia dotyczące Olsztyńskich Zakładów Graficznych SA (dalej: OZG SA) z kontroli przeprowadzonej w tej spółce w 2008 r. w ramach kontroli P/08/051 – *Sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad spółkami z większościovym udziałem SP.*

¹ Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole, zawiera załącznik nr 5.2.

² I/09/009 *Wybrane wydatki inwestycyjne Rzeszowskich Zakładów Graficznych SA w latach 2002-2004.*

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie³ ocenia prawidłowość i efekty działania organów administracji rządowej oraz osób zarządzających przedsiębiorstwami w sektorze poligrafii w celu jego restrukturyzacji i prywatyzacji.

Zakres działań restrukturyzacyjnych prowadzonych w podmiotach sektora poligrafii działających z udziałem Skarbu Państwa był zdecydowanie niewystarczający, aby mogły one sprostać wymaganiom niezwykle konkurencyjnego rynku. Kolejni Ministrowie Skarbu Państwa zachowywali przed 2008 r. bierną postawę wobec pogarszającej się sytuacji ekonomiczno-finansowej nadzorowanych podmiotów, co w konsekwencji prowadziło do braku przygotowania tych podmiotów do planowanej prywatyzacji, a także do upadłości bądź likwidacji najsłabszych z nich.

Majątek SP zaangażowany w podmiotach sektora poligrafii wykorzystywany był nieefektywnie. Spółki zarządzane były nieskutecznie, a o ich wartości rynkowej, wobec notowanych przeważnie strat z działalności, decydowała wartość majątku w jaki zostały wyposażone przez organ założycielski, w szczególności wartość prawa wieczystego użytkowanych gruntów, zlokalizowanych w centrach dużych miast.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. Sytuacja ekonomiczno-finansowa zbadanych podmiotów systematycznie pogarszała się, a wskaźniki rentowności, za wyjątkiem jednej spółki (OZG SA), osiągały w I półroczu 2009 r. wartości ujemne i wykazywały w badanym okresie wyraźny trend spadkowy. Spadkowi przychodów ze sprzedaży towarzyszyło generowanie strat z działalności poligraficznej. Sporadycznie osiągane zyski były najczęściej efektem działań nadzwyczajnych – zbywania nieruchomości należących do tych podmiotów lub umarzania ich długów [str. 15 – 17 *Informacji*].

**Pogarszająca się
sytuacja
ekonomiczna**

³ W kontroli zastosowano czterostopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna pomimo stwierdzonych uchybień, pozytywna pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

2. Skontrolowane podmioty sektora poligrafii nie podejmowały zdecydowanych działań naprawczych. Działania te były sporadyczne, bądź miały ograniczony zakres lub były nieskuteczne. W szczególności dotyczyło to działań zmierzających do pozbycia się przerostów zatrudnienia. W konsekwencji wydajność pracy na 1 zatrudnionego we wszystkich skontrolowanych podmiotach znacznie odbiegała (nawet ponad trzykrotnie) od średniej w całym sektorze poligrafii. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie pod względem rzetelności, gospodarności i celowości ocenia w tym zakresie działania osób zarządzających podmiotami sektora poligrafii [str. 18 – 22 *Informacji*].
- Niepodejmowanie działań naprawczych**
3. Najistotniejszą częścią majątku podmiotów sektora działających z udziałem Skarbu Państwa były nieruchomości, znajdujące się w centrach dużych miast, gdzie produkcja stawała się uciążliwa dla otoczenia. Nieruchomości te, wraz z szybkim postępem technicznym, okazywały się za duże na potrzeby tych podmiotów. Wzrastający podatek od nieruchomości zwiększał koszty produkcji. Wartość rynkowa gruntów, na których zlokalizowane były drukarnie istotnie wzrastała, korzyści z tego tytułu odnosili jednak tylko prywatni inwestorzy po przeprowadzonej prywatyzacji. Decyzje o zmianie siedziby spółki i wyprowadzeniu produkcji poza centra miast podjęły podmioty sprywatyzowane. Nie dokonała natomiast tego żadna spółka z większościowym udziałem SP, co NIK ocenia negatywnie pod względem kryterium celowości i gospodarności [str. 20 – 22 *Informacji*].
- Niewykorzystanie szans rozwojowych**
4. Zbywaniu nieruchomości przez podmioty sektora poligrafii towarzyszyły, przy biernej postawie nadzorującego te podmioty Ministra SP, istotne nieprawidłowości, polegające m.in. na sprzedaży tych nieruchomości firmom zewnętrznym po znacznie zaniżonych cenach bądź też nieekwiwalentnej zamianie nieruchomości na majątek o znacznie zawyżonych cenach. Wskutek nielegalnych lub niegospodarnych działań osób zarządzających skontrolowanymi podmiotami sektora, majątek tych podmiotów został uszczuplony, zdaniem NIK, o ponad 90 mln zł, z tego ponad 76 mln zł przy zbywaniu w latach 2003-2006 nieruchomości należących do trzech podmiotów (ZG DSP, RZG SA, DN SA) [str. 23 – 27 *Informacji*].
- Uszczuplenie majątku spółek**
5. Uzyskane przez Skarb Państwa w okresie pięciu lat wpływy z dywidendy od podmiotów sektora poligrafii w kwocie 1,7 mln zł oraz z tytułu wpłat z zysku w kwocie 1,2 mln zł, wobec zaangażowania w tych
- Niska efektywność majątku SP**

podmiotach majątku SP o szacunkowej wartości kilkuset milionów złotych świadczą o bardzo niskiej efektywności tego majątku [str. 27 Informacji].

6. Nadzór właścicielski Ministra SP nad podmiotami sektora poligrafii sprawowany był nierzetelnie i niezgodnie z obowiązującymi w MSP procedurami. Nie realizowano istotnej części zadań określonych w przyjętych zasadach nadzoru właścicielskiego, bądź też realizowano je w stopniu niewystarczającym do prawidłowego sprawowania tego nadzoru. Zaniechania dotyczą wszystkich szczebli zarządzania, poczynając od zespołu/wydziału nadzoru, poprzez kierownictwo departamentu nadzoru do kierownictwa MSP włącznie [str. 28 – 29 Informacji].

7. Nierzetelny nadzór był w szczególności konsekwencją zbyt pobieżnego monitorowania i analizy wyników ekonomiczno-finansowych podmiotów sektora poligrafii przez wydziały nadzoru. Analiza ta nie skutkowała opracowywaniem i przekazywaniem kierownictwu departamentu sygnałów o pogarszającej się sytuacji ekonomicznej, istotnych uwarunkowaniach i nieprawidłowościach w działalności nadzorowanych podmiotów, wyprowadzaniu majątku znacznej wartości oraz konieczności podjęcia pilnych działań naprawczych. Obserwowana od 2008 r. poprawa działań MSP w zakresie monitorowania sytuacji ekonomicznej poszczególnych spółek sektora poligrafii i aktywniejsze egzekwowanie opracowywania programów naprawczych nie skutkowało do zakończenia kontroli poprawą sytuacji rynkowej tych spółek [str. 29 – 32 Informacji].

8. Wbrew przyjętym przez Ministra SP procedurom, departamenty MSP realizujące nadzór nie opracowywały i nie przedstawiały Kierownictwu MSP syntetycznych kwartalnych zbiorczych informacji o sytuacji w nadzorowanych podmiotach sektora. Nie organizowano również cyklicznych branżowych spotkań z członkami zarządów spółek poligraficznych oraz reprezentantami SP w ich radach nadzorczych celem przedstawienia głównych założeń polityki właścicielskiej. Kierownictwo MSP nie egzekwowało natomiast realizacji ww. zadań [str. 33 Informacji].

9. Kolejni Ministrowie SP nie reagowali przed 2008 r. na bierność organów zarządzających podmiotami sektora w zakresie podejmowania niezbędnych działań restrukturyzacyjnych. Konsekwencją tych

zaniechań było nieprzygotowanie nadzorowanych przez Ministra SP podmiotów do planowanej prywatyzacji. Nie powiodła się żadna z wielokrotnie prowadzonych od 2006 r. prób prywatyzacji spółek sektora poligrafii czy też zbycia akcji/udziałów spółek, w których SP posiadał pakiet mniejszościowy. W okresie sześciu wcześniejszych lat sprywatyzowano tylko jedną spółkę (DN SA w 2005 r.), jednak cena jej zbycia była sześciokrotnie niższa od wartości nieruchomości do niej należących [str. 35 – 40 Informacji].

10. Łączne finansowe rezultaty kontroli wyniosły 64 588,4 tys. zł. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim uszczuplenia środków lub aktywów – 61 936 tys. zł (97,8% łącznej kwoty nieprawidłowości). W tym kwota finansowych skutków nieprawidłowości stwierdzonych w RZG SA wyniosła 37 777,2 tys. zł, co stanowiło 60% finansowych skutków nieprawidłowości we wszystkich skontrolowanych podmiotach. Korzyści finansowe w kwocie 1 275,9 tys. zł w całości dotyczyły pozyskanych pożytków finansowych w RZG SA.

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Pomimo obserwowanego od 2008 r. zwiększonego zainteresowania MSP sytuacją spółek sektora poligrafii, właściwe przygotowanie tych spółek do prywatyzacji wymaga pilnego zintensyfikowania sprawowanego przez Ministra SP nadzoru, w szczególności stałego monitorowania i egzekwowania realizacji przez zarządy spółek przyjmowanych programów naprawczych. Ma to znaczenie zwłaszcza wobec kryzysu gospodarczego, który szczególnie mocno dotknął sektor poligrafii.

Wyniki kontroli wykazały, że najcenniejszą częścią majątku trwałego przedsiębiorstw sektora poligraficznego były nieruchomości położone w centrach miast. Strategia przygotowania tych podmiotów do prywatyzacji powinna uwzględniać rozważenie wyłączenia tych nieruchomości ze spółki przed prywatyzacją lub ich właściwą wycenę.

Wyniki kontroli procesów restrukturyzacji i prywatyzacji w sektorze poligrafii wskazują na konieczność podjęcia następujących działań:

1. Dokonanie przez Ministra Skarbu Państwa gruntownej analizy sytuacji ekonomicznej i pozycji rynkowej nadzorowanych przez niego spółek poligraficznych na tle całego sektora oraz podjęcie działania w celu wdrożenia w spółkach właściwie przygotowanych programów naprawczych.

2. Analizę planów prywatyzacyjnych wobec spółek sektora poligrafii i ew. korektę tych planów zakładającą prywatyzację po właściwym do niej przygotowaniu nadzorowanych spółek.
3. Podjęcie przez zarządy spółek zdecydowanych działań restrukturyzacyjnych, w szczególności zmierzających do zmniejszenia kosztów działalności i aktywniejszych działań marketingowych służących zwiększeniu portfela zamówień.

Wnioski o podjęcie działań przez kierowników kontrolowanych jednostek, zawarte w wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do tych jednostek omówione zostały w punkcie 4.2. *Informacji* (str. 42).

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Nadzór właścicielski Nadzór właścicielski sprawowany przez Ministra SP jest to wykonywanie uprawnień wynikających z tytułu uczestnictwa SP w strukturze właścicielskiej państwowych osób prawnych oraz spółek z udziałem SP, reprezentacji lub ochrony interesów SP. Minister SP na podstawie wytycznych Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) dot. nadzoru korporacyjnego w przedsiębiorstwach publicznych w 2005 r. zmodyfikował *Zasady nadzoru właścicielskiego* z dnia 19 kwietnia 2004 r. i przyjął nowe *Zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa oraz innymi państwowymi osobami prawnymi*⁴. Zadania dla komórek organizacyjnych MSP określone zostały w *zarządzeniu nr 12 Ministra Skarbu Państwa z dnia 31 marca 2005 r. w sprawie zasad postępowania przy wykonywaniu czynności nadzorczych przez komórki organizacyjne Ministerstwa Skarbu Państwa realizujące zadania Ministra Skarbu Państwa związane ze sprawowaniem nadzoru właścicielskiego*. Głównymi celami nadzoru właścicielskiego są: skuteczne wykorzystanie praw właścicielskich Ministra SP dla realizacji celów polityki gospodarczej państwa, racjonalne wykorzystanie zasobów majątku państwowego dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania gospodarki narodowej, wzrost efektywności działania, skuteczności zarządzania i wartości spółek z udziałem SP, przygotowanie podmiotów do procesu przekształceń i prywatyzacji.

Zadania nadzorcze na poszczególnych szczeblach zarządzania MSP wykonywało:

- Kierownictwo MSP (Minister SP, Kolegium, Sekretarz/Podsekretarz Stanu) – m.in. poprzez zapoznawanie się z syntetyczną kwartalną zbiorczą informacją o sytuacji podmiotów nadzorowanych przez MSP w układzie branżowym, dyskusję o głównych problemach i zagrożeniach, czynności WZA/ZW.
- Kierownictwo departamentu nadzoru – m.in. poprzez akceptację parametrów ekonomicznych do osiągnięcia w danym roku obrotowym (wyników finansowych), organizację spotkań z członkami zarządów i rad nadzorczych w celu przedstawienia głównych założeń polityki właścicielskiej – określenia zadań, celów i strategii oraz

⁴ Weszły w życie w dniu 19 października 2005 r. mocą zarządzenia Ministra SP Nr 41 z dnia 19 października 2005 r.

omówienia podstawowych problemów w branży, przygotowanie syntetycznej zbiorczej informacji o sytuacji podmiotów nadzorowanych przez MSP w układzie branżowym.

- Zespół/wydział nadzoru – m.in. poprzez analizę sytuacji w spółce (w tym ocenę stopnia realizacji wyznaczonych do osiągnięcia parametrów ekonomicznych), decyzje właścicielskie, współpracę z zarządem i radą nadzorczą.

Aby podmiot koordynujący lub właścicielski mógł podejmować świadome decyzje w sprawach kluczowych dla przedsiębiorstwa, powinien otrzymać wszystkie konieczne oraz istotne informacje. A także dostać je we właściwym czasie. Powinny być również ustanowione środki, które umożliwiają stałe monitorowanie działalności oraz wyników przedsiębiorstwa. Podmiot koordynujący lub właścicielski powinien opracować właściwe instrumenty oraz wybrać odpowiednie metody oceny umożliwiające monitorowanie wyników przedsiębiorstw publicznych względem obranych celów. Pomóc mu w tym mogło by opracowanie systematycznego procesu porównywania wyników osiąganych przez przedsiębiorstwo publiczne z pewnymi punktami odniesienia, z podmiotami sektora prywatnego bądź też publicznego, zarówno w kraju jak i za granicą. Proces ten objąć powinien wydajność oraz efektywne wykorzystywanie siły roboczej, aktywów oraz kapitału⁵.

Podstawę oceny działalności oraz prawidłowości funkcjonowania podmiotów z udziałem SP stanowi system monitorowania. Służy on równocześnie przygotowaniu opracowań o charakterze syntetycznym, obejmujących ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej branż, sektorów oraz segmentu państwowego gospodarki narodowej. Umożliwia on także szybkie reagowanie na nieprawidłowości wynikające z zaniedbań, jak i braku kompetencji członków kierownictwa nadzorowanych podmiotów⁶.

Właściwe sprawowanie nadzoru właścicielskiego powinno wiązać się z określeniem polityki właścicielskiej. Państwo jako właściciel, powinno jasno sprecyzować cele jakie mają zostać osiągnięte i nadać ich realizacji odpowiednie priorytety. Celami takimi może być unikanie zniekształcenia rynku oraz dążenie do rentowności, wyrażone w formie konkretnych zadań, takich jak określona stopa zwrotu oraz polityka dywidendowa⁷.

Kodeks spółek handlowych

Poza wewnętrznymi regulacjami w stosunku do spółek z udziałem SP, bezwzględne zastosowanie mają wymogi dotyczące funkcjonowania

⁵ *Zasady nadzoru właścicielskiego* ..., str. 34-35.

⁶ *Zasady nadzoru właścicielskiego* ..., str. 10.

⁷ *Zasady nadzoru właścicielskiego* ..., str. 30.

spółek zawarte w *ustawie z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*⁸ (dalej: *ksh*). Wymogi te określają stosunki panujące w spółce pomiędzy organami spółki, jak również odnoszą się do relacji z podmiotami zewnętrznymi.

Spółka akcyjna Organami spółki akcyjnej są: zarząd spółki, rada nadzorcza oraz walne zgromadzenie akcjonariuszy. Czynności zasadnicze dla funkcjonowania spółki wymagają uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy (WZA) – m.in. rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania zarządu z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy, podział zysku, udzielenie absolutorium członkom organów spółki z wykonania przez nich obowiązków; zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego; nabycie i zbycie nieruchomości lub udziału w nieruchomości, chyba że statut stanowi inaczej (art. 393 i 395 § 2 *ksh*). Do kompetencji walnego zgromadzenia należy także powoływanie i odwoływanie członków rady nadzorczej spółki – chyba że jej statut zawiera inne regulacje w tym zakresie (art. 385 *ksh*).

Zgodnie z art. 368 *ksh* zarząd spółki prowadzi jej sprawy i reprezentuje ją. Członkowie zarządu spółki akcyjnej są powoływani i odwoływani przez radę nadzorczą, chyba że statut spółki przewiduje inaczej. Walne zgromadzenie i rada nadzorcza nie mogą wydawać zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki (art. 375¹ *ksh*). Podczas obrad walnego zgromadzenia zarząd jest obowiązany do udzielenia akcjonariuszowi na jego żądanie informacji dotyczących spółki, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad (art. 428 § 1 *ksh*). Akcjonariusz, któremu odmówiono ujawnienia żądanej informacji podczas obrad walnego zgromadzenia i który zgłosił sprzeciw do protokołu, może złożyć wniosek do sądu rejestrowego o zobowiązanie zarządu do udzielenia informacji (art. 429 § 1 *ksh*).

Stały nadzór nad działalnością spółki akcyjnej sprawuje rada nadzorcza (art. 382 *ksh*). Do szczególnych obowiązków rady nadzorczej należy ocena sprawozdań zarządu z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy. Rada nadzorcza ma obowiązek dokonania oceny ww. sprawozdań w zakresie ich zgodności z księgami, dokumentami oraz ze stanem faktycznym. Wyniki tej oceny powinny być przedstawione walnemu zgromadzeniu w corocznym sprawozdaniu rady nadzorczej. W celu wykonania swoich obowiązków rada nadzorcza może badać wszystkie dokumenty spółki, żądać od zarządu i pracowników sprawozdań i wyjaśnień oraz dokonywać rewizji stanu majątku

⁸ Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.

spółki. Rada nadzorcza spółki akcyjnej wykonuje swoje obowiązki kolegiально, może jednak delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności kontrolnych (art. 390 *ksh*).

Wykonywanie uprawnień przez Skarb Państwa Poza przepisami *ksh* w stosunku do spółek z większościovym udziałem SP zastosowanie mają przepisy szczególne. Według art. 5 pkt 2 *ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*⁹, Minister SP, z zastrzeżeniem odrębnych przepisów oraz statutów wydanych na podstawie tych przepisów, odwołuje i powołuje członków organów państwowych osób prawnych. Do kompetencji Ministra SP należy m.in. wykonywanie uprawnień wynikających z praw majątkowych SP, w szczególności w zakresie praw z akcji i udziałów należących do SP.

Komercjalizacja i prywatyzacja Problematykę komercjalizacji przedsiębiorstw państwowych, prywatyzacji przedsiębiorstw i spółek działających z udziałem SP, w tym tryby zbywania akcji/udziałów reguluje *ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji*¹⁰ (dalej: *ustawa o kip*).

Komercjalizacja polega na przekształceniu przedsiębiorstwa państwowego w spółkę, która wstępuje we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo państwowe. Komercjalizacji przedsiębiorstw państwowych dokonuje Minister SP.

Prywatyzacja polega na: obejmowaniu akcji w podwyższonym kapitale zakładowym jsSP powstałych w wyniku komercjalizacji przez podmioty inne niż SP lub inne niż państwowe osoby prawne, zbywaniu należących do SP akcji w spółkach, rozporządzeniu wszystkimi składnikami materialnymi i niematerialnymi majątku przedsiębiorstwa państwowego lub spółki powstałej w wyniku komercjalizacji przez sprzedaż przedsiębiorstwa, wniesienie przedsiębiorstwa do spółki bądź oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania.

Na podstawie art. 33 ust. 1 *ustawy o kip*, akcje należące do SP są zbywane (z zastrzeżeniem uprawnień pracowników do nieodpłatnego nabycia akcji) w trybie: oferty ogłoszonej publicznie, przetargu publicznego, negocjacji (przed 12 lutego 2009 r. – rokowań) podjętych na podstawie publicznego zaproszenia, przyjęcia oferty w odpowiedzi na wezwanie, od dnia 28 lipca 2006 r. aukcji ogłoszonej publicznie (jeżeli przedmiotem zbycia były akcje spółki, w której SP posiadał nie więcej niż 10% kapitału zakładowego, a cena sprzedaży nie była niższa od wartości księgowej akcji; przy czym od dnia 12 lutego 2009 r.

⁹ Dz.U. Nr 106, poz. 493 ze zm.

¹⁰ Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.

niższa od wartości księgowej akcji nie może być cena wywoławcza). Od dnia 12 lutego 2009 r. wprowadzono także tryb sprzedaży akcji na rynku regulowanym.

Rynek poligrafii w Polsce Rynek poligrafii w Polsce jest bardzo zdywersyfikowany. Usługi poligraficzne świadczy bowiem ok. 16 tys. podmiotów, zaś kilka tysięcy z nich to drukarnie, z których około tysiąca to nowoczesne zakłady poligraficzne. Bardzo duża konkurencja powoduje relatywnie niskie ceny usług, ok. dwukrotnie niższe niż w krajach Europy Zachodniej, pomimo porównywalnej jakości. W latach 2005–2007 rynek poligrafii rozwijał się. Przychody netto ze sprzedaży do 2007 r. systematycznie wzrastały: o 1,6% w 2005 r., 3,3% w 2006 r. i 17,7% w 2007 r. Rentowność brutto wahała się w tych latach w przedziale 6,2%-8%.

Od 2008 r. obserwowany był wpływ kryzysu gospodarczego na podmioty poligraficzne. Świadczy o tym fakt, że w roku tym ok. 30% z nich wykazywało stratę z bieżącej działalności, zaś przychody ogółem w branży spadły o 2,5%.

W nadzorze Ministra SP według stanu na 1 stycznia 2009 r. znajdowało się 10 spółek, w tym sześć jednoosobowych, jeden podmiot znajdował się w nadzorze Wojewody Łódzkiego i jeden w nadzorze Ministra Sprawiedliwości. Wszystkie podmioty z udziałem SP należały do grupy największych podmiotów rynku poligrafii.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Sytuacja ekonomiczna podmiotów sektora poligrafii działających z udziałem Skarbu Państwa oraz ich przygotowanie do prywatyzacji

Pogarszający się wynik finansowy Sytuacja ekonomiczna wszystkich skontrolowanych podmiotów systematycznie się pogarszała. Tylko jeden z nich – OZG SA osiągał systematycznie zyski, jako jedyny też osiągnął dodatni wynik finansowy w I poł. 2009 r. W pozostałych podmiotach sporadycznie osiągnęte zyski były najczęściej efektem działań nadzwyczajnych – zbywania nieruchomości należących do tych podmiotów lub umarzania długów.

Tabela 1: Wynik finansowy netto w podmiotach objętych kontrolą (w tys. zł)

Podmiot	2005	2006	2007	2008	2009 (I poł.)
Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	2 245,0	1 517,9	112,7	1 215,0	762,0
Białostockie Zakłady Graficzne SA	841,1	415,5	36,2	-243,1	-1 571,5
Poznańskie Zakłady Graficzne SA	170,2	251,1	-1 031,2	-2 037,9	-1 215,0
Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	-3 488,6	-504,6	-6 391,7	-3 621,2	-2 213,2
Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	90,5	-1 634,3	138,6	-30,7	-1 680,5
Drukarnia Narodowa SA w Krakowie	-887,3	8 185,0	-1 454,6	2 251,6	-384,5
Łódzkie Zakłady Graficzne	242,0	249,0	65,0	75,0	-169,0

(Dane na podstawie ustaleń kontroli w poszczególnych podmiotach.)

Niska bądź ujemna rentowność Wskaźniki rentowności podmiotów objętych kontrolą, poza OZG SA, były wysoce niekorzystne i osiągały w ostatnim okresie wartości ujemne. Poza DN SA, miały one wyraźny trend spadkowy.

W przypadku ZG DSP SA w całym okresie objętym kontrolą¹¹ wszystkie wskaźniki rentowności (sprzedaży, aktywów, kapitałów własnych) miały wysoką wartość ujemną rzędu kilkudziesięciu procent, a od 2008 r. wysokiej stracie towarzyszą ujemne kapitały własne. Wskaźnik rentowności usług poligraficznych¹² kształtował się na poziomie od minus 70% w 2007 r. do minus 111% w I półroczu 2009 r. Wskaźnik poziomu kosztów (relacja kosztów uzyskania przychodów z działalności poligraficznej do przychodów z tej działalności) kształtował się (poza 2006 r.) powyżej 120%.

Szczegółowe zestawienie wskaźników rentowności dla wszystkich podmiotów objętych kontrolą zawiera tabela na str. 52.

Problemy z utrzymaniem właściwego poziomu wskaźników płynności W zasadzie wszystkie skontrolowane podmioty miały problemy z utrzymaniem wskaźników płynności¹³ na

¹¹ Do dnia 1 sierpnia 2007 r. Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” funkcjonowały w formie prawnej przedsiębiorstwa państwowego.

¹² Obliczany jako stosunek różnicy między przychodami ze sprzedaży usług poligraficznych i kosztami tych usług do przychodów ze sprzedaży usług poligraficznych.

¹³ Wskaźnik płynności finansowej I stopnia – relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, tj. wskaźnik płynności gotówkowej powiększony o papiery wartościowe (norma 0,2). Wskaźnik płynności finansowej II stopnia – relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, tj. wskaźnik płynności szybkiej (norma ok. 1,0). Wskaźnik płynności finansowej III stopnia – relacja aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych, tj. wskaźnik płynności bieżącej (norma 1,2–2,0, optimum 1,5–2,0).

właściwym poziomie. Problem ten dotyczył w szczególności ZG DSP SA, w których wszystkie wskaźniki osiągały wartości (wskaźnik I stopnia od 0,0 do 0,1, II i III stopnia od 0,1 do 0,5) znacznie poniżej normy, za wyjątkiem wskaźników płynności II i III stopnia w latach 2005 i 2006, sztucznie zawyżonych poprzez niedokonywanie odpisów aktualizacyjnych zagrożonych należności od Ad Novum Sp. z o.o. Wskaźniki płynności PZG SA i ŁZG w całym okresie objętym kontrolą kształtowały się znacznie powyżej zalecanych poziomów, czego przyczyną było nieproduktywne gromadzenie środków pieniężnych (wskaźnik płynności I stopnia dla PZG SA wahał się pomiędzy 0,6 i 2,1 – przy normie 0,2, dla ŁZG od 0,3 do 0,8; wskaźnik II stopnia dla PZG SA od 1,9 do 4,8, dla ŁZG od 1,2 do 3,4 – przy normie 1,0; wskaźnik III stopnia dla PZG SA od 2,3 do 5,2, dla ŁZG od 1,3 do 3,7 – przy normie 1,2 do 2,0).

Szczegółowe zestawienie wskaźników płynności dla wszystkich podmiotów objętych kontrolą zawiera tabela na str. 53.

**Niekorzystne
wskaźniki
aktywności**

Wskaźniki obrotu należnościami we wszystkich skontrolowanych podmiotach kilkakrotnie przewyższały normę (wynoszącą od 36 do 51 dni). Wskaźnik ten w OZG SA wahał się pomiędzy 118 a 246 dniami, w BZG SA pomiędzy 98 a 147, w PZG SA pomiędzy 101 a 122, w ŁZG pomiędzy 95 a 134, w DN SA pomiędzy 82 a 338 dniami. Tylko w dwóch podmiotach (DN SA i RZG SA) w I połowie 2009 r. wskaźnik obrotu należnościami nie przekraczał 100 dni, a w ZG DSP SA osiągnął poziom 301 dni. Wskazuje to na znaczne uzależnienie wszystkich ww. podmiotów od wydawców i znaczne opóźnienia płatności za składane przez wydawców zamówienia. Podobnie, jako sytuację niekorzystną dla skontrolowanych podmiotów, należy ocenić fakt, że wskaźniki obrotu zobowiązaniami były często ponad dwukrotnie niższe od wskaźników obrotu należnościami. Oznacza to, że podmioty sektora kredytowały wydawców w znacznie większym stopniu niż były same kredytowane przez swoich dostawców.

Szczegółowe zestawienie wskaźników aktywności dla wszystkich podmiotów objętych kontrolą zawiera tabela na str. 54.

**Spadek
przychodów
ze sprzedaży**

Zauważalny jest spadek uzyskiwanych przez podmioty sektora poligrafii przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Tylko w dwóch podmiotach (OZG SA i DN SA), poziom przychodów w 2008 r. był wyższy od przychodów uzyskanych w 2005 r. Niewątpliwym wpływem na spadek przychodów od 2008 r. miał kryzys gospodarczy, należy jednak podkreślić, że przychody

całego sektora poligrafii w 2008 r. były o 21,5% wyższe od przychodów uzyskanych w 2005 r.

Tabela 2: Przychody netto ze sprzedaży w podmiotach objętych kontrolą (w tys. zł)

Podmiot	2005	2006	2007	2008	2009 (I poł.)
Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	40 247,4	42 761,4	42 857,2	44 995,0	21 076,0
Białostockie Zakłady Graficzne SA	24 624,4	24 192,5	22 462,8	23 069,5	9 337,0
Poznańskie Zakłady Graficzne SA	12 367,0	10 515,2	10 379,2	8 676,9	3 659,1
Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	10 452,6	11 165,0	11 313,5	10 349,8	5 608,6
Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	26 546,9	22 036,0	20 723,4	21 309,6	6 991,6
Drukarnia Narodowa SA w Krakowie	8 446,6	10 627,2	12 925,7	19 445,0	8 916,4
Łódzkie Zakłady Graficzne	9 914,0	8 313,0	7 421,0	6 588,0	2 765,0

(Dane na podstawie ustaleń kontroli w poszczególnych podmiotach. Kolorem czerwonym zaznaczono przychody w latach, w których nastąpił ich spadek w stosunku do roku poprzedniego. W przypadku ostatniej kolumny – przychodów za I poł. 2009 r. – kolor czerwony oznacza, że przychody były niższe od połowy przychodów z 2008 r.).

Brak działań marketingowych

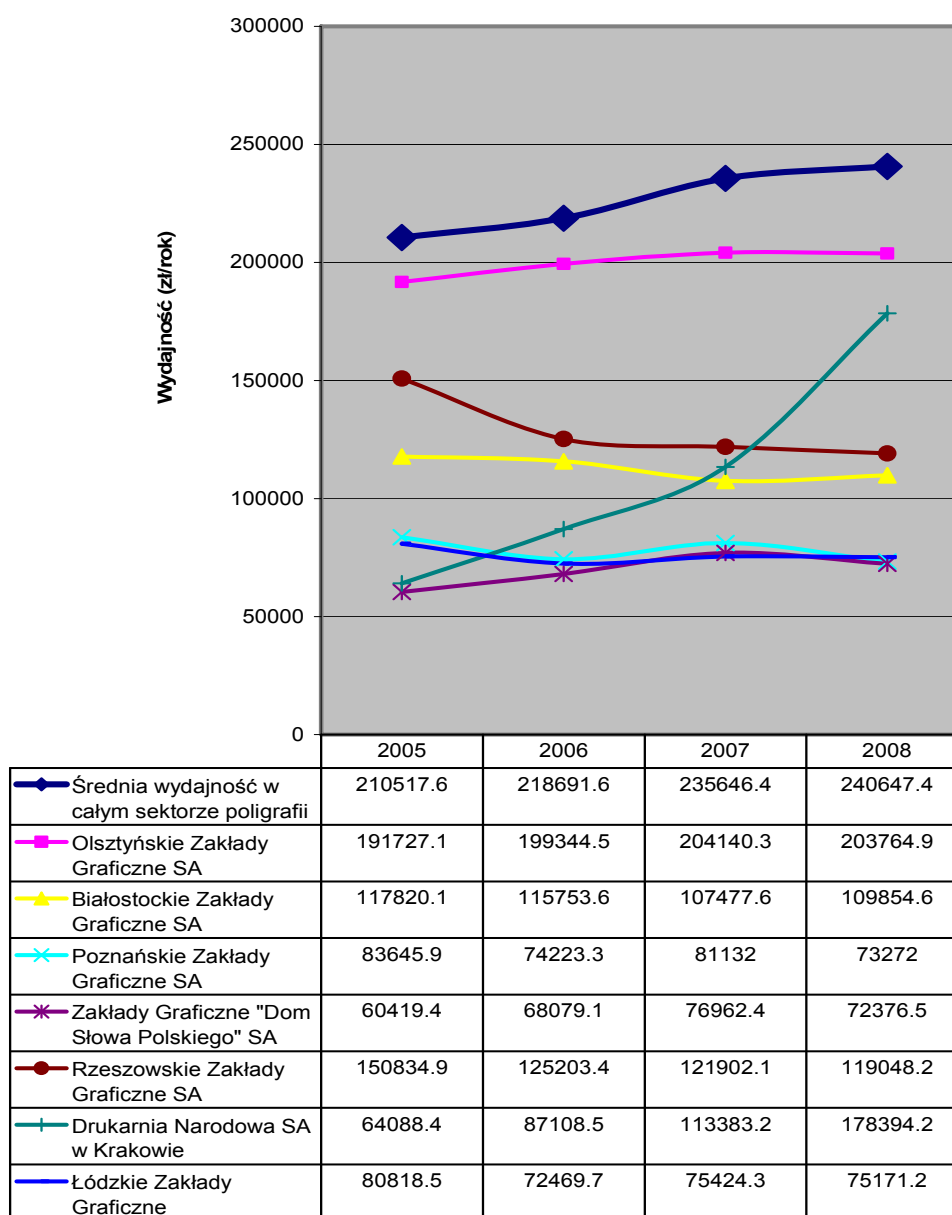
Spadkowi przychodów w podmiotach objętych kontrolą nie towarzyszyło (poza OZG SA i DN SA) podejmowanie przez organy zarządzające zdecydowanych działań marketingowych. Większość skontrolowanych podmiotów nie miała wydzielonego działu marketingu, a np. w BZG SA dział taki wydzielono dopiero w lutym 2009 r. (wcześniej marketing prowadziła jedna osoba w dziale zajmującym się głównie technologią). W PZG SA w planach strategicznych zakładano zatrudnienie czterech osób zajmujących się marketingiem, planów tych jednak nigdy nie zrealizowano, a marketingiem zajmował się w okresie objętym kontrolą jeden pracownik (w 2006 r. okresowo dwie osoby).

Niska wydajność pracy

Skontrolowane podmioty sektora (poza DN SA) nie podejmowały zdecydowanych działań w celu obniżenia kosztów działalności, które mogłyby zrekompensować spadek przychodów ze sprzedaży. W szczególności, nie podejmowano działań zmierzających do pozbycia się przerostów zatrudnienia i jego restrukturyzacji, bądź też podejmowane działania były nieskuteczne. Głównymi przyczynami opieszałości działań na rzecz poprawy wydajności była chęć uniknięcia konfliktów z pracownikami, niewłaściwe rozeznanie rynku i oczekiwanie na

znaczny wzrost zamówień, a także brak zdecydowanych działań ze strony organów nadzoru i nieegzekwowanie przez właściciela realizacji wcześniej przyjętych planów naprawczych, w tym dotyczących dostosowania liczby zatrudnionych do realizowanego portfela zamówień. W konsekwencji wydajność pracy na jednego zatrudnionego we wszystkich skontrolowanych podmiotach znacznie odbiegała od średniej w całym sektorze.

Wydajność na 1 zatrudnionego w skontrolowanych podmiotach i średnia wydajność w sektorze poligrafii

Dane na podstawie Roczników Statystycznych GUS i ustaleń kontroli. Wydajność pracy oznacza stosunek przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w ciągu roku do średniego zatrudnienia.

Brak restrukturyzacji zatrudnienia Brak zasadniczych działań w zakresie restrukturyzacji zatrudnienia dotyczył przede wszystkim podmiotów o słabej sytuacji ekonomicznej: PZG SA, BZG SA oraz, w szczególności, ZG DSP SA (również w okresie przed komercjalizacją). W ocenie NIK, przerost zatrudnienia był główną przyczyną braku rentowności produkcji poligraficznej ZG DSP. Koszty wynagrodzeń i świadczeń na rzecz pracowników w okresie objętym kontrolą stanowiły od 81,3% do 115,8% wartości przychodów ze sprzedaży usług poligraficznych. Były Dyrektor Przedsiębiorstwa Państwowego ZG DSP i Prezes pierwszego Zarządu ZG DSP SA zeznał, że nie przeprowadzał restrukturyzacji zatrudnienia z uwagi na fakt, że jego pomysły dotyczyły utrzymania Zakładów DSP, a nie ich likwidacji. NIK nie może uznać takiego podejścia za prawidłowe. Ograniczenie się do zmniejszenia poziomu zatrudnienia wyłącznie poprzez naturalne odejścia pracowników wobec zmniejszającego się portfela zamówień i wysokiej ich nierentowności powodowało stałe pogarszanie się sytuacji ekonomicznej Zakładów DSP i, w konsekwencji, doprowadzenie do stanu bezpośredniego zagrożenia likwidacją. Wartość kapitałów własnych ZG DSP SA wg stanu na dzień 30 czerwca 2009 r. była ujemna i wynosiła minus 8 120,2 tys. zł, a zobowiązania publiczno-prawne wynosiły 20 308 tys. zł.

Brak restrukturyzacji majątkowej Siedziby państwowych drukarni mieściły się najczęściej w centrach dużych miast. Nieruchomości do nich należące, wraz z szybkim postępem technicznym, okazywały się za duże na ich potrzeby, a z upływem czasu produkcja stawała się uciążliwa dla otoczenia (natężenie hałasu, ruch dużych samochodów ciężarowych). Wzrastający podatek od nieruchomości zwiększał koszty produkcji. Wartość rynkowa gruntów, na których zlokalizowane były drukarnie istotnie wzrastała, korzyści z tego tytułu odnosili jednak prywatni inwestorzy po przeprowadzonej prywatyzacji. Decyzje o zmianie siedziby spółki i wyprowadzeniu produkcji poza centra miast podjęły m.in. sprywatyzowane podmioty w Bydgoszczy (Zakłady Graficzne im. KEN), Rzeszowie (RZG SA) i Krakowie (DN SA). Nie dokonała natomiast tego jak dotychczas żadna spółka z większościami udziałem SP. W przypadku PZG SA zmiana lokalizacji spółki jest niezbędna dla jej dalszego istnienia. Prowadzenie działalności w obecnej siedzibie, niespełniającej wymogów ochrony przeciwpożarowej oraz wymuszającej korzystanie z drogi dojazdowej samochodów ciężarowych przez teren szpitala może doprowadzić do konieczności natychmiastowego zakończenia produkcji w dotychczasowej siedzibie spółki.

W ocenie NIK, ekonomicznego uzasadnienia nie ma również prowadzenie w dotychczasowej lokalizacji działalności poligraficznej przez ZG DSP SA. Spółka generowała bardzo wysokie straty, chociaż wartość zaangażowanego w niej majątku SP można szacować na kilkaset milionów złotych. Użytkowanie gruntów o ponad czterohektarowej powierzchni powoduje konieczność płacenia wysokiego podatku od nieruchomości, co powiększa jeszcze generowaną stratę.

DN SA przed prywatyzacją nie posiadała środków na inwestycje ani zdolności kredytowej, a jej Zarząd nie potrafił wykorzystać potencjalnych możliwości rozwojowych poprzez przeniesienie działalności spółki poza centrum Krakowa oraz zbycie dotychczasowej siedziby, posiadającej doskonałą lokalizację w bezpośredniej bliskości Rynku Głównego. Zarząd DN SA przed prywatyzacją nie przedstawiał organowi założycielskiemu (Ministrowi SP) koncepcji zmiany lokalizacji spółki oraz możliwych do osiągnięcia z tego tytułu korzyści. Koncepcja taka została zgłoszona przez Prezesa Zarządu DN SA (sprawującego to stanowisko od 2000 r.) dopiero we wrześniu 2005 r., trzy miesiące po prywatyzacji. Realizacja koncepcji zmiany lokalizacji, w ocenie NIK, miała kluczowe znaczenie dla rozwoju DN SA.

Zrealizowany projekt adaptacji nieruchomości, w których mieściła się Drukarnia Narodowa SA w Krakowie, na cele mieszkalne (apartamentowiec). Zdjęcia własne NIK.

Istotną przeszkodą w rozwoju niektórych podmiotów (ŁZG, PZG SA, Wojskowej Drukarni w Łodzi Sp. z o.o.) stanowiły roszczenia byłych właścicieli. ŁZG w 2003 r. utraciły nieruchomość, w której mieściła się siedziba przedsiębiorstwa, a poszukiwania nowej siedziby prowadzone przez Zarządcę Komisarycznego do listopada 2009 r. były nieskuteczne. Brak własnej nieruchomości w zasadniczy sposób wpłynął na niepowodzenie prowadzonego procesu prywatyzacji przedsiębiorstwa, istotnie ograniczając także modernizację bazy produkcyjnej – brak majątku mogącego stanowić zabezpieczenie spłaty kredytów inwestycyjnych uniemożliwiał ich zaciągnięcie. Roszczenia byłych właścicieli do nieruchomości Wojskowej Drukarni w Łodzi Sp. z o.o. oraz roszczenia Drukarni i Księgarni Św. Wojciecha Sp. z o.o. w Poznaniu do nieruchomości PZG SA wstrzymały procesy prywatyzacyjne tych spółek. Roszczenia powyższe nie zostały rozstrzygnięte do dnia zakończenia kontroli.

Roszczenia byłych właścicieli

Niskie nakłady na odtworzenie majątku

Istotnym problemem w niektórych ze skontrolowanych podmiotów były bardzo niskie nakłady na odtwarzanie majątku produkcyjnego, co doprowadziło do posiadania technologicznie przestarzałego parku maszynowego i, w konsekwencji, niskiej wydajności oraz gorszej jakości produktów. W ZG DSP i ZG DSP SA nakłady inwestycyjne w kolejnych latach w okresie 2005-2009 (I poł.) wynosiły odpowiednio: 109 tys. zł, 1 359 tys. zł, 66 tys. zł, 93 tys. zł i 117 tys. zł, podczas gdy w tym samym okresie amortyzacja wynosiła odpowiednio: 1 746 tys. zł, 1 714 tys. zł, 1 903 tys. zł, 2 605 tys. zł i 1 209 tys. zł. Poziom umorzenia środków trwałych w ŁZG wyniósł na koniec 2008 r. 99% (w całym sektorze poligraficznym poziom umorzenia środków trwałych wynosił 49,4% w 2007 r. i 47,9% w 2008 r.). Przedsiębiorstwo nie mogło nabywać bądź brać w leasing nowych maszyn, ponieważ nie posiadało majątku mogącego stanowić zabezpieczenie spłaty kredytu. Zupełnie inna sytuacja wystąpiła w PZG SA. Już w kwietniu 2003 r. Zarząd spółki uzyskał zgodę WZ na zakup systemu CtP¹⁴ za kwotę nieprzekraczającą 200 tys. euro. System CtP był na rynku za tę cenę dostępny. Brak takiego urządzenia zmuszał PZG SA do zlecenia tego typu usług na zewnątrz, a koszt naświetlania wyniósł w okresie objętym kontrolą łącznie 1 580 tys. zł¹⁵. Podkreślić również należy, że niezrealizowanie zakupów inwestycyjnych mogących w perspektywie czasu zmniejszyć koszty działalności miało miejsce przy jednoczesnym akumulowaniu środków w kasie i na lokatach bankowych, w kwotach wystarczających do

¹⁴ Computer to Plate - system cyfrowego naświetlania drukarskich płyt offsetowych.

¹⁵ W 2005 r. 356 tys. zł, w 2006 r. 230 tys. zł, w 2007 r. 406 tys. zł, w 2008 r. 359 tys. zł i 229 tys. zł w I poł. 2009 r., co stanowiło odpowiednio 3%, 2%, 4%, 3% i 5% kosztów ogółem.

sfinansowania zakupu za gotówkę (w 2005 r. 1 390 tys. zł, w 2006 r. 2 765 tys. zł, w 2007 r. 2 653 tys. zł, w 2008 r. 149 tys. zł, wg stanu na 30 czerwca 2009 r. 83 tys. zł), co przyniosło w całym badanym okresie łączny zysk z lokat w wysokości 304 tys. zł, czyli ponad pięciokrotnie mniej niż poniesione w tym samym okresie koszty zlecenia naświetlania płyt offsetowych.

Z ustaleń kontroli wynika, że w trzech skontrolowanych podmiotach (RZG SA, ZG DSP, DN SA) w wyniku nielegalnych i niegospodarnych działań organów

**Wyprowadzenie
majątku ze spółek**

zarządzających doszło do znacznego uszczuplenia majątku tych podmiotów. W przypadku DN SA, zbycie przez sprywatyzowaną spółkę nieruchomości za zaniżoną w stosunku do rzeczywistej wartości o kwotę szacowaną przez NIK na 17 250 tys. zł, nie miało negatywnych skutków finansowych dla Skarbu Państwa (a wyłącznie dla spółki), ponieważ warunki nabycia przez inwestora od SP pakietu nieobjętego przez uprawnionych pracowników (0,616% kapitału akcyjnego), w tym również cena nabycia, określone zostały wcześniej w umowie prywatyzacyjnej. W grudniu 2006 r. DN SA zbyła należące do niej nieruchomości podmiotowi powiązanemu z inwestorem za kwotę 12 500 tys. zł, podczas gdy wartość rynkowa nieruchomości wynosiła, wg wyceny zleconej przez MSP, 29 750 tys. zł.

Najistotniejsze nieprawidłowości wystąpiły w RZG SA, gdzie przy bierności MSP majątek spółki został uszczuplony o kwotę ponad dwukrotnie większą od aktualnej wartości rynkowej tej spółki. W 2001 r., za zgodą MSP, zobowiązania z zawartej w 2000 r. umowy prywatyzacyjnej przejął inwestor, który odkupił pakiet 54,55% akcji wcześniej należących do pierwotnego inwestora. W 2002 r. inwestor ten zakupił w Szwajcarii maszynę drukarską COMPACTA-40 za 575 tys. franków szwajcarskich (co stanowiło równowartość ok. 1 626 tys. zł; łącznie z kosztami transportu koszt nabycia wyniósł ok. 1 705 tys. zł). Zastosowano zerową, preferencyjną stawkę celną. Pozostałe należności to podatek VAT – 371,4 tys. zł i opłata manipulacyjna w kwocie 90 zł. Łączne koszty poniesione przez inwestora z ww. tytułów wyniosły 2 036,6 tys. zł. RZG SA nabyły od niego ww. maszynę za kwotę 11 750 tys. zł netto. Transakcja ta nie wzbudziła zastrzeżeń osób reprezentujących SP w Radzie Nadzorczej RZG SA, pomimo że wartość nabycia używanej osiemnastoletniej maszyny (rok produkcji 1985), której model nie był już w 2003 r. produkowany od dziesięciu lat, stanowiła prawie 50% ceny katalogowej maszyn nowej generacji o zdecydowanie lepszych parametrach i wydajności. Z wpływów uzyskanych z tytułu zbycia RZG SA maszyny COMPACTA-40 inwestor sfinansował m.in. objęcie 1 miliona

akcji RZG SA, po podwyższeniu kapitału zakładowego (6 000 tys. zł)¹⁶, zakup dwóch działek od RZG SA (jedną w sierpniu 2004 r. za 400,2 tys. zł, drugą w lipcu 2005 r. za 536,8 tys. zł), nabycie od RZG SA 2 400 udziałów w spółce Grafika Sp. z o.o. za 1 200 tys. zł. Ponadto, inwestor ten dokonywał rozliczenia transakcji zbycia maszyny COMPACTA-40 kompensatą swoich zobowiązań z tytułu opłat za dzierżawę nieruchomości spółki o łącznej wartości 1 965,4 tys. zł.

Po zmianie w sierpniu 2004 r. Prezesa jednoosobowego Zarządu RZG SA, w okresie roku rynkowa wartość majątku spółki została uszczuplona o kwotę szacowaną przez NIK na 27 814,5 tys. zł. Nastąpiło to w następstwie nieekwiwalentnego przeniesienia w listopadzie 2004 r. własności należących do RZG SA nieruchomości przy ul. Lisa Kuli w Rzeszowie do specjalnie w tym celu utworzonej spółki zależnej (Grafika Sp. z o.o.¹⁷). Wycena wartości aportu sporządzona została nierzetelnie, gdyż m.in. transakcje przyjęte do ustalenia jego wartości były nieporównywalne (większość z nich dotyczyła niewielkich miejscowości pld-wsch. Polski: Leska, Gorlic, Janowa Lubelskiego, Łańcuta), co spowodowało istotne zniżenie wartości nieruchomości. Wycena sporządzona została przez osobę nieuprawnioną, gdyż jej autor nie miał uprawnień rzeczoznawcy majątkowego, a ponadto nie znał nawet dokładnej lokalizacji wycenianej nieruchomości. Działania Zarządu RZG SA służyły wyłącznie interesom ich większościowego akcjonariusza (inwestora), ze szkodą dla spółki i Skarbu Państwa, oraz przy braku reakcji MSP¹⁸.

Wydana w styczniu 2005 r. zgoda RZG SA na zbycie 2 400 udziałów Grafiki Sp. z o.o. inwestorowi, następnie zgoda na wniesienie przez niego w lipcu 2005 r. aportu rzeczowego o rażąco przeszacowanej wartości w postaci studia poligraficznego CtP, w zamian za udziały o wartości 7 020 tys. zł (wartość rynkowa jedyne go składnika majątku trwałego będącego w okresie rozruchu studia CtP wynosiła 1 119 tys. zł, a pozostała kwota 5 901 tys. zł stanowiła dodatnią wartość firmy –goodwill) oraz dokonany w listopadzie 2005 r. podział spółki Grafika Sp. z o.o. doprowadziły do sytuacji, w której RZG SA dokonały niejako zamiany nieruchomości na używane urządzenie poligraficzne – studio CtP.

NIK zwraca uwagę, że katalogowa wartość nowych urządzeń, sprzętu i oprogramowania studia CtP wynosiła ok. 1 250 tys. zł i była niższa o 50 tys. zł od rocznych wpływów z czynszu płaconego wcześniej przez inwestora za wynajem nieruchomości od RZG SA.

¹⁶ Co spowodowało wzrost udziału tego inwestora w kapitale zakładowym RZG SA z 72,44% do 80,23%, kosztem udziału Skarbu Państwa.

¹⁷ Utworzonej przez RZG SA umową spółki z dnia 28 września 2004 r.

¹⁸ Porównaj opis na str. 30 *Informacji*.

RZG SA utraciły więc prawo własności nieruchomości oraz coroczne wpływy z czynszu (1 300 tys. zł), podczas gdy z tytułu posiadania udziałów w RZG Sp. z o.o. (do spółki tej, utworzonej przez RZG SA po podziale Grafiki Sp. z o.o. w listopadzie 2005 r. wniesiono studio CtP) uzyskała dotychczas w okresie czterech lat łącznie zaledwie 302,6 tys. zł. Wynik finansowy RZG Sp. z o.o. corocznie gwałtownie spadał, a w I półroczu 2009 r. RZG Sp. z o.o. osiągnęły stratę netto w kwocie 61,9 tys. zł.

Nieprawidłowości skutkujące uszczuplaniem majątku ZG DSP występowały przy zbywaniu nieruchomości należących do przedsiębiorstwa, współpracy ze spółką Ad Novum oraz nabywaniu farb drukarskich. Zbywanie nieruchomości następowało wprawdzie formalnie w postępowaniach przetargowych¹⁹, jednak rzetelność przeprowadzenia tych przetargów i prawidłowość dokonanych rozliczeń budzi uzasadnione zastrzeżenia. Według stanu na początek 2003 r. ZG DSP były właścicielem nieruchomości, w tym prawa użytkowania wieczystego gruntu przy ul. Miedzianej 11 w Warszawie o powierzchni całkowitej 65 332 m². W latach 2003 i 2005 w postępowaniach przetargowych przedsiębiorstwo sprzedało spółce Jupiter Invest Sp. z o.o. nieruchomości zabudowane wraz z prawem wieczystego użytkowania gruntu o łącznej powierzchni 24 825 m². W przypadku transakcji z 2003 r. zapłata należnej kwoty 71 119,9 tys. zł (netto) nastąpiła poprzez przelanie na konto ZG DSP 48 879,5 tys. zł (w tym 8 719,7 tys. zł VAT) i potrącenie kwoty 30 959,3 tys. zł przez kupującego tytułem nieistniejących w rzeczywistości, nieudokumentowanych nakładów na nabywaną nieruchomość²⁰. Przeprowadzanie procedury przetargowej na sprzedaż nieruchomości w obu ww. transakcjach nastąpiło w porozumieniu z przyszłym zwycięzcą przetargu i w sposób uwzględniający jego interesy. Przedsiębiorstwo nie dołożyło odpowiednich starań w celu dotarcia z informacją o planowanych postępowaniach przetargowych na zbycie nieruchomości do możliwie szerokiego kręgu potencjalnych nabywców, ograniczając się do zamieszczenia ogłoszenia w dzienniku „Trybuna”. W przetargach uczestniczyły wyłącznie podmioty powiązane z ostatecznym nabywcą. W przetargu z 2005 r. wszystkie złożone oferty były tożsame co do formy i treści, pomimo braku formularzy do składania ofert. Wskazuje to, że nie były to oferty składane niezależnie od siebie, a celem ich złożenia było stworzenie pozorów

¹⁹ Od 2003 r. odbyły się 3 takie przetargi. Postępowania przetargowe prowadzone w latach 2003 i 2005 zakończyły się zbyciem nieruchomości, w postępowaniu prowadzonym w 2006 r. wyłoniono nabywcę, sprzedaż nie doszła jednak do skutku ze względu na niewyrażenie zgody przez Ministra Skarbu Państwa.

²⁰ Nabywca nieruchomości (Jupiter Invest Sp. z o.o.) w żaden sposób nie udokumentował swoich praw do otrzymania zwrotu nakładów z tytułu realizacji inwestycji w obiekcie przy ul. Miedzianej 11. Również ZG DSP nie dysponowały żadną wiedzą na temat wykonanych prac budowlanych w obiekcie będącym własnością przedsiębiorstwa.

dotarcia informacji o przetargu do większej liczby zainteresowanych. Jednocześnie w obydwu przetargach komisja przetargowa wybrała firmę Jupiter Invest Sp. z o.o. jako jedyne oferenta spełniającego wszystkie warunki przetargu. Natomiast w przetargu rozstrzygniętym w dniu 8 maja 2006 r.²¹ na sprzedaż kolejnej nieruchomości komisja przetargowa nie wykluczyła oferentów, pomimo niespełnienia przez nich warunków formalnych. Przewodnicząca komisji przetargowej tłumaczyła ten fakt przeoczeniem.

Niegospodarnością charakteryzowała się współpraca przedsiębiorstwa z firmą Ad Novum Sp. z o.o. w zakresie druku jednego z dzienników oraz wynajmowania tej spółce pomieszczeń. Druk dziennika w całym okresie objętym kontrolą odbywał się za wynagrodzeniem niższym od kosztów produkcji, a ponadto firma Ad Novum nie spłacała bądź nieterminowo spłacała zadłużenie wobec przedsiębiorstwa. Były Dyrektor przedsiębiorstwa, a następnie Prezes Zarządu ZG DSP SA nie podejmował skutecznych działań w celu wyegzekwowania należności za świadczone usługi. W konsekwencji, zadłużenie wydawcy dziennika wobec ZG DSP SA na dzień 31 grudnia 2007 r. tylko z tytułu roszczenia głównego (bez odsetek) wynosiło 4 136,3 tys. zł i nigdy nie zostało spłacone.

Niegospodarne było również dokonywanie przez Dyrektora przedsiębiorstwa, a następnie pierwszego Prezesa Zarządu ZG DSP SA zakupów farb drukarskich w firmie „Fotopoligraf”. Firma ta była jednym z niewyłącznych przedstawicieli handlowych na województwo mazowieckie jednego z producentów farb drukarskich. W latach 2001-2008 Zakłady DSP zakupiły za pośrednictwem firmy „Fotopoligraf” 204 044 kg farb za łączną kwotę 2 805,3 tys. zł. Z ustaleń kontroli NIK w innych podmiotach o podobnej skali produkcji i składanych zamówień na farby drukarskie (BZG SA, RZG SA) wynika, że cena takich samych farb nabywanych bezpośrednio od producenta była o ok. 8-34% niższa od cen stosowanych w rozliczeniach Zakładów DSP z firmą „Fotopoligraf”. Przyjmując dolny próg tego przedziału, działania Dyrektora przedsiębiorstwa naraziły Zakłady DSP w latach 2001-2008 na stratę w kwocie co najmniej 224 tys. zł. Wyjaśnienia Dyrektora, że dostawcę farb narzucił mu ich producent są sprzeczne z ustaleniami kontroli. Z wyjaśnień producenta farb wynika, że farby można było kupować bezpośrednio u niego, korzystając przy tym z upustów lub/oraz z rabatów. Należy podkreślić, że farby zakupywane w firmie „Fotopoligraf” były odbierane własnym transportem i na koszt Zakładów DSP bezpośrednio z magazynów warszawskiego oddziału producenta farb. Pośrednictwo firmy „Fotopoligraf” ograniczało się zatem do wystawiania faktur i rozliczania płatności.

²¹ W związku z niewyrażeniem zgody przez MSP w dniu 17 sierpnia 2006 r. i 15 września 2006 r. nie doszło do sprzedaży nieruchomości będącej przedmiotem tego przetargu.

Zagrożenie upadłością bądź likwidacją W okresie objętym kontrolą w stan likwidacji bądź upadłości postawiono dwa²² spośród dwunastu²³ podmiotów działających z udziałem SP (Zakłady Graficzne im. KEN w Brzozie k. Bydgoszczy – upadłość w dniu 8 sierpnia 2007 r., Cieszyńską Drukarnię Wydawniczą Sp. z o.o. – uchwała ZWZ z dnia 11 sierpnia 2009 r. o rozwiązaniu spółki po przeprowadzeniu jej likwidacji), zaś co najmniej pięciu kolejnym grozi upadłość lub likwidacja (ZG DSP SA, Drukarni Poznańskiej Sp. z o.o. – dalej: DP Sp. z o.o., PZG SA, ŁZG, Wojskowej Drukarni w Łodzi Sp. z o.o.).

Niska dywidenda i wpłaty z zysku Dywidenda dla SP z zysku osiągniętego przez podmioty sektora poligrafii w latach 2004-2008 (wyplacona w latach 2005-2009) wyniosła 1 680,9 tys. zł, w tym wyplacona przez OZG SA 1 349,4 tys. zł, BZG SA 210 tys. zł, PZG SA 121,5 tys. zł. W latach 2005-2008 spółki sektora poligrafii dokonały wpłat z zysku w łącznej kwocie 1 224,7 tys. zł, w tym OZG SA 924,6 tys. zł, BZG SA 220,6 tys. zł, PZG SA 74,3 tys. zł, Wojskowa Drukarnia w Łodzi Sp. z o.o. 5,2 tys. zł. Biorąc pod uwagę wartość majątku SP zaangażowanego w tych spółkach – rzędu kilkuset milionów złotych (sama wartość rynkowa ZG DSP SA, wg wyceny sporządzonej w maju 2008 r., obliczona metodą skorygowanych aktywów netto wynosiła 429 726 tys. zł) – rentowność tego majątku dla SP należy uznać za wysoce niezadowalającą.

Nieprzygotowanie do prywatyzacji Perspektywa prywatyzacji i, co za tym idzie, uzyskanie możliwie dobrej ceny w przypadku sprzedaży pakietów akcji/udziałów przez SP, zdaniem NIK, nakłada na właściwe organy państwowe oraz organy spółek i przedsiębiorstw obowiązek szczególnej dbałości o dobrą kondycję finansową tych podmiotów oraz zapewnienie im przed prywatyzacją dobrej pozycji na rynku. Z obowiązku tego ww. organy się nie wywiązały – skontrolowane podmioty nie były i nie są (poza OZG SA) właściwie przygotowane do zaplanowanej prywatyzacji.

3.2.2. Nadzór właścicielski Ministra Skarbu Państwa nad podmiotami sektora poligrafii

Kilkakrotne zmiany struktur W ocenie NIK, częste zmiany organizacyjne struktur nadzoru właścicielskiego nie sprzyjały prawidłowemu jego wykonywaniu, a wręcz utrudniały jego realizację. W okresie objętym kontrolą organizację i zadania

²² Ponadto, w dniu 26 listopada 2008 r. wykreślono z KRS-u upadłe Wrocławskie Zakłady Graficzne SA.

²³ Według stanu na dzień 1 stycznia 2009 r.

struktur MSP odpowiedzialnych za realizację nadzoru właścicielskiego nad podmiotami sektora poligrafii zmieniano kilkakrotnie. I tak, od 28 czerwca 2002 r. do 17 maja 2006 r. nadzór sprawował Departament Nadzoru Właścicielskiego II (DNW II), od 18 maja 2006 r. do 18 grudnia 2006 r. Departament Nadzoru Właścicielskiego i Prywatyzacji III (DNWiP III), od 19 grudnia 2006 r. do dnia zakończenia kontroli Departament Nadzoru Właścicielskiego i Prywatyzacji V (DNWiP V). Spółki w upadłości oraz spółki z udziałem SP niższym niż 10% znajdowały się do dnia 13 lutego 2009 r. w nadzorze Departamentu Spółek w Upadłości, Likwidacji i Pakietów Mniejszościowych, następnie nadzór nad spółkami z udziałem SP niższym niż 10% przejął Departament Nieruchomości, Instytucji Państwowych i Pakietów Mniejszościowych, a spółki w upadłości bądź likwidacji przeszły pod nadzór właściwych miejscowo Delegatur MSP²⁴.

Nierzetelny nadzór

Nadzór właścicielski Ministra SP nad podmiotami sektora poligrafii sprawowany był nierzetelnie i niezgodnie z obowiązującymi w MSP procedurami. Przyczyną tego było nieegzekwowanie przez kierownictwo MSP wykonywania przez podległe komórki obowiązków wynikających z przyjętych przepisów wewnętrznych. Nie realizowano istotnej części zadań określonych w *Zasadach nadzoru właścicielskiego...* oraz wymagań określonych w *zarządzeniu nr 12 Ministra Skarbu Państwa z dnia 31 marca 2005 r.*, bądź też realizowano je w stopniu niewystarczającym do prawidłowego sprawowania nadzoru właścicielskiego. Zaniechania dotyczyły wszystkich szczebli zarządzania, poczynając od zespołu/wydziału nadzoru, poprzez kierownictwo departamentu nadzoru do kierownictwa MSP włącznie. Wydziały nadzoru nie ustalały parametrów ekonomicznych do osiągnięcia przez nadzorowane spółki, docelowych wyników ekonomiczno-finansowych oraz konkretnych zadań do wykonania przez zarządy spółek poligraficznych. Departamenty nadzoru nie organizowały cyklicznych branżowych spotkań z członkami zarządów spółek oraz reprezentantami SP w radach nadzorczych celem przedstawienia głównych założeń polityki właścicielskiej, nie opracowywały również kwartalnych syntetycznych zbiorczych informacji dotyczących sytuacji w nadzorowanych podmiotach sektora poligrafii, a Kierownictwo MSP nie egzekwowało wykonania i przedstawienia tych informacji. Szkolenie dla członków rad nadzorczych delegowanych przez Ministra SP mające na celu uzupełnienie wiedzy i podniesienie

²⁴ W wyniku przeprowadzonej w styczniu 2010 r. kolejnej reorganizacji MSP, z dniem 11 stycznia 2010 r. zlikwidowany został DNWiP V, a nadzór nad podmiotami sektora poligrafii sprawuje DNWiP II. Spółki z udziałem SP mniejszym niż 10% nadzoruje Departament Mienia Skarbu Państwa. Spółki w likwidacji bądź upadłości pozostały w nadzorze Delegatur MSP.

kwalifikacji w zakresie funkcjonowania spółek zostało przeprowadzone tylko raz – w 2005 r., chociaż powinno być organizowane przez departament nadzorujący corocznie.

Próba zmiany zasad nadzoru

W listopadzie 2009 r. Minister SP podjął działania²⁵ mające na celu szczegółową analizę zarządzeń dotyczących zasad nadzoru *w celu dostosowania ich do aktualnej struktury organizacyjnej MSP oraz pod kątem możliwości ich stosowania w praktyce i zgodności z przepisami ksh*. Poszukiwanie możliwości usprawnienia realizacji zasad nadzoru jest, w ocenie NIK, w pełni uzasadnione, jednakże skoncentrowanie się w tych analizach na dostosowaniu zasad nadzoru do aktualnej struktury organizacyjnej ministerstwa może skutkować brakiem poprawy sprawowanego nadzoru i prowadzić do usankcjonowania istniejącej negatywnej sytuacji, polegającej na odstępowaniu od realizacji faktycznych czynności nadzorczych wymaganych przez aktualnie obowiązujące zasady. W ocenie NIK, to struktura organizacyjna MSP powinna być ukształtowana w sposób służący jak najlepszej realizacji zadań nadzorczych. NIK zwraca również uwagę, że nieprawidłowy nadzór właścicielski Ministra SP nad podmiotami sektora poligrafii był konsekwencją nierzetelnej realizacji tych zadań określonych w *Zasadach nadzoru właścicielskiego...*, których zgodność z *ksh* nie budziła wątpliwości urzędników MSP, a *ksh* w tym obszarze nie uległ istotnym zmianom. Dotyczy to w szczególności zadań przypisanych właściwym wydziałom w zakresie monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej nadzorowanych spółek, analizowania wniosków i dokumentów przekładanych przez spółki, przygotowania na ich podstawie opinii, w tym w sprawach należących do kompetencji walnych zgromadzeń, opracowania projektów uchwał Walnego Zgromadzenia lub Zgromadzenia Wspólników (WZ/ZW) w jsSP oraz instrukcji ze stanowiskiem Ministra SP w sprawie sposobu głosowania reprezentanta SP na WZ/ZW spółek z częściowym udziałem SP, a także nadzorowania i monitorowania restrukturyzacji przedsiębiorstw i spółek.

Nierzetelne monitorowanie i zbyt pobieżna analiza wyników

Prowadzone przez wydziały nadzoru monitorowanie i analiza wyników ekonomiczno-finansowych nadzorowanych podmiotów sektora poligrafii nie skutkowało opracowywaniem i przekazywaniem kierownictwu departamentu sygnałów o pogarszającej się sytuacji ekonomicznej, czy też istotnych nieprawidłowościach w działalności nadzorowanych jednostek i konieczności podjęcia pilnych działań naprawczych. Departamenty nadzoru nie wykryły przypadków wyprowadzania znacznego majątku z nadzorowanych podmiotów (RZG SA, ZG DSP),

²⁵ Polecenie służbowe znak: DKiMNSP-AM-090-5/09 (MSP/DKiMNSP/2651/09) z dnia 2 listopada 2009 r.

choć dokonanie takich ustaleń było możliwe poprzez wnikliwą analizę otrzymywanych od nich dokumentów z okresu kilku wcześniejszych lat. Wystarczającym źródłem takiej wiedzy były sprawozdania finansowe i sprawozdania zarządów przesyłane corocznie do MSP, a także plany/strategie rozwoju. Pewna poprawa działań MSP w zakresie działań nadzorczych, w tym monitorowania sytuacji ekonomicznej podległych spółek sektora poligrafii, nastąpiła od 2008 r. MSP aktywniej egzekwowało opracowywanie programów naprawczych i ich realizację przez ZG DSP SA, BZG SA i PZG SA. Powyższe działania nie skutkowały jednak do zakończenia kontroli poprawą sytuacji rynkowej ww. spółek.

Brak właściwej reakcji na skargi

Urzednicy MSP nie podejmowali właściwych działań w odpowiedzi na wpływające do Ministerstwa skargi oraz inne sygnały o istotnych nieprawidłowościach w działaniach RZG SA i wyprowadzaniu z niego wielomilionowego majątku. W latach 2005–2007 do MSP wpłynęły cztery skargi zawierające sygnały o istotnych nieprawidłowościach i wyprowadzaniu majątku z RZG SA, w tym dotyczące zakupu maszyny COMPACTA-40, pozbywania się nieruchomości oraz wyceny studia CtP. Sygnały te nie spowodowały jednak podjęcia przez MSP działań zmierzających do pełnego wyjaśnienia poruszanych w skargach spraw i wystąpienia do właściwych organów o ochronę interesów SP. Urzednicy MSP nie dokonywali dogłębnej analizy sygnałów o nieprawidłowościach, ograniczając się do kierowania pytań do rady nadzorczej lub zarządu spółki i akceptując otrzymane wyjaśnienia.

Bierność DNW II przy uszczupleniu majątku Rzeszowskich Zakładów Graficznych SA

Nadzorujący RZG SA DNW II, wskutek zbyt pobieżnej analizy dokumentacji spółki i ignorowaniu sygnałów o nieprawidłowościach w napływających do MSP skargach, nie zareagował na uszczuplenie w latach 2004-2005 majątku spółki o kwotę szacowaną przez NIK na 27 814,5 tys. zł. Uszczuplenie to nastąpiło w następstwie nieekwiwalentnego przeniesienia własności należących do RZG SA nieruchomości przy ul. Lisa Kuli w Rzeszowie do spółki zależnej (Grafika Sp. z o.o.) – przeniesienie to nastąpiło za zgodą MSP – oraz podziału tej spółki. Reprezentant SP na NWZ spółki był wprawdzie przeciwny utworzeniu spółki zależnej, głosował jednak następnie za wniesieniem do niej aportem rzeczowym omawianej nieruchomości za udziały o wartości wynikającej z przedstawionej przez Zarząd RZG SA wyceny, tj. 8 385 tys. zł. Sprzeciw MSP wzbudziła jedynie wcześniejsza propozycja Zarządu RZG SA wniesienia tego aportu w zamian za objęcie udziałów o wartości 8 000 tys. zł (wartość bilansowa nieruchomości wynosiła 8 049,6 tys. zł). W ocenie NIK, DNW II uznając wniesienie nieruchomości do spółki Grafika Sp. z o.o. za całkowicie

uzasadnione i rekomendując zgłoszenie wniosku o zmianę projektu uchwały NWZ RZG SA, tak by kwota podwyższenia kapitału zakładowego spółki Grafika Sp. z o.o. wyniosła 8 385 tys. zł nie dochował należytej staranności i działał wbrew interesom SP. Nie wzięto pod uwagę faktu, że do spółki córki przenoszony był majątek stanowiący znaczną część majątku RZG SA, a SP tracił nad nim kontrolę. Obaw DNW II nie wzbudził fakt, że wartość z wyceny była niewiele wyższa od wartości bilansowej nieruchomości, chociaż zazwyczaj wartość rynkowa nieruchomości, a w szczególności gruntów, znacznie przewyższa ich wartość bilansową. Nie wzbudził obaw również fakt, że wartość z wyceny była niższa od wartości wydatków poniesionych na modernizację i rozbudowę obiektów i prawie czterokrotnie niższa od wcześniej prognozowanej przez Zarząd RZG SA wartości tych nieruchomości po zakończeniu inwestycji. Działo się tak w sytuacji, gdy DNW II posiadał wiedzę, że wcześniej planowane nakłady zostały poniesione, a obiekty oddane do użytkowania. Dyrektor DNW II zeznała, że spraw tych nie pamięta.

Zrealizowany projekt adaptacji nieruchomości, w których mieściły się Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA, na centrum handlowo-hotelowe. Zdjęcia własne NIK.

Jako zaniechanie działań nadzorczych NIK uznała brak reakcji departamentów nadzoru MSP na niedokonanie przez Prezesa Zarządu RZG SA opłacenia podwyższenia kapitału zakładowego w kwocie 1 026,6 tys. zł. Minister SP zaskarżył wprawdzie w grudniu 2006 r.

uchwałę WZ RZG SA o podwyższeniu kapitału zakładowego i objęciu akcji nowej emisji przez Prezesa Zarządu RZG SA, co spowodowało, po zarejestrowaniu podwyższenia kapitału w Krajowym Rejestrze Sądowym (dalej: KRS), spadek udziału SP w kapitale zakładowym RZG SA z 19,77% do 18,83%, nie podjął jednak, po odrzuceniu jego powództwa, jakichkolwiek działań wobec nieopłacenia podwyższenia kapitału. NIK zwraca uwagę, że podwyższenie kapitału zostało zarejestrowane w KRS w dniu 3 stycznia 2007 r., a warunkiem tej rejestracji, na podstawie art. 309 § 3 *ksh*, musiało być opłacenie co najmniej jednej czwartej kwoty podwyższenia. Tymczasem nie została dokonana jakakolwiek wpłata, a wiedzę o tym mieli urzędnicy MSP. Na nieopłacenie podwyższenia kapitału wskazywali bowiem biegli rewidenci w swoich raportach z badania sprawozdań finansowych RZG SA za 2007 i 2008 rok. NIK nie zgodził się z argumentami Ministra SP tłumaczącego brak działań urzędników MSP faktem, że rejestracja podwyższonego kapitału zakładowego jest wyłączną kompetencją niezawisłego sądu, natomiast uprawnienie do złożenia wniosku należy wyłącznie do uprawnień Zarządu, zaś Minister SP nie dysponuje prawnym mechanizmem, za pomocą którego może zobowiązać Zarząd RZG SA do wykonania obowiązku, jaki zawarty jest w przepisie art. 330 § 5 *ksh*. W ocenie NIK, obowiązkiem MSP było powiadomienie odpowiednich organów (prokuratury) w związku z działaniem Prezesa Zarządu RZG SA na szkodę spółki. Ponadto, istniały przesłanki, że sąd rejestrowy dokonujący rejestracji mógł zostać wprowadzony w błąd, wobec czego to SP, którego interes jako akcjonariusza został naruszony, powinien podjąć działania celem wyjaśnienia sprawy. Z ustaleń kontroli wynika, że rejestracja podwyższenia kapitału nastąpiła w konsekwencji podania przez Prezesa Zarządu RZG SA nieprawdziwych danych we wniosku do KRS o zmianę danych podmiotu w rejestrze przedsiębiorców. W złożonym w dniu 29 listopada 2006 r. formularzu KRS-Z3, w części C.9. *Zmiana kapitału Spółki*, wiersz 58 *Kwotowe określenie części kapitału wpłaconego* Prezes Zarządu wpisał kwotę 256 650 zł, chociaż nie dokonał jakiegokolwiek wpłaty z tego tytułu. Ponadto, wśród załączonych do wniosku dokumentów znajdował się jeden egzemplarz oświadczenia zarządu o wniesieniu wkładów.

**Brak działań
wobec Zakładów
Graficznych Dom
Słowa Polskiego**

Nadzór MSP nad ZG DSP przed ich komercjalizacją cechowała zupełna bierność. Pomimo nałożonego na wydział nadzoru obowiązku monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstwa, nie przekazywał on do kierownictwa departamentu sygnałów o konieczności podjęcia pilnych działań naprawczych. W latach 2001-2007 ZG DSP

notowały corocznie stratę na sprzedaży. Funkcjonowanie przedsiębiorstwa prowadzącego trwale nierentowną produkcję poligraficzną było możliwe wyłącznie dzięki stopniowemu zbywaniu majątku nieprodukcyjnego, w jaki zostało wyposażone przez organ założycielski. ZG DSP zbyły (za zgodą MSP) od 2003 r. nieruchomości, w tym prawa użytkowania wieczystego 24 825 m² gruntów, za łączną kwotę 73 419 tys. zł. Ponadto, przedsiębiorstwo otrzymało w 2004 r. pomoc w formie umorzenia zobowiązań publiczno-prawnych w wysokości 66 451,6 tys. zł. Pomimo tego, niegospodarne oraz niezgodne z prawem działania Dyrektora ZG DSP oraz zaniechanie niezbędnych działań restrukturyzacyjnych doprowadziły przedsiębiorstwo do stanu zagrożenia jego dalszego istnienia, przy zupełnej bierności nadzorującego ten podmiot MSP. Minister SP jako organ założycielski przedsiębiorstwa nie dokonywał kontroli i ocen działalności przedsiębiorstwa oraz ocen pracy jego Dyrektora. O przeprowadzaniu takiej kontroli stanowi przepis art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwie państwowym²⁶. Pomimo stale pogarszających się wyników ZG DSP i generowania wysokich strat, Minister SP nie podejmował działań zmierzających do odwołania Dyrektora przedsiębiorstwa lub wszczęcia (w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych) postępowania naprawczego, poprzez ustanowienie nad przedsiębiorstwem zarządu komisarycznego (zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy o przedsiębiorstwie państwowym). Były Minister SP Wiesław Kaczmarek oświadczył m.in.: *Zakłady Graficzne Dom Słowa Polskiego nie były przedsiębiorstwem o znaczeniu szczególnym dla gospodarki narodowej i podlegały tym samym zasadom nadzoru jak inne przedsiębiorstwa państwowe, tzn. nadzór właścicielski nad nimi sprawowała właściwa komórka organizacyjna resortu SP. Bez odpowiedniej informacji i wniosku danej komórki organizacyjnej Ministerstwa, urzędujący Minister nie podejmuje samoistnie decyzji w stosunku do przedsiębiorstw. Trudno jest zlecić kontrolę jak nie dysponuje się odpowiednią wiedzą w zakresie dotyczącym kontroli. Działania nadzorcze zintensyfikowano dopiero po dokonaniu komercjalizacji, były one jednak zdecydowanie spóźnione i mało skuteczne.*

Brak informacji zbiorczych i spotkań branżowych

Jako działanie nierzetelne NIK ocenia niewywiązywanie się departamentów MSP nadzorujących podmioty poligraficzne z nałożonych w *Zasadach nadzoru właścicielskiego...* obowiązków opracowywania i przedstawiania Kierownictwu MSP kwartalnych syntetycznych zbiorczych informacji o sytuacji w nadzorowanych podmiotach sektora poligrafii oraz

²⁶ Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 981 ze zm.

organizowania cyklicznych branżowych spotkań z członkami zarządów spółek oraz reprezentantami SP w radach nadzorczych celem przedstawienia głównych założeń polityki właścicielskiej. Podsekretarz Stanu w MSP Krzysztof Hubert Łaszkiewicz wyjaśnił, że *z uwagi na fakt, że procesy przekształceń własnościowych (m.in. prywatyzacja) spowodowały pozostawienie w nadzorze SP nielicznych podmiotów z sektora poligrafii, oraz że dane GUS publikowane są ze znacznym opóźnieniem, sporządzanie bieżących analiz (co kwartał) sytuacji tych spółek jest praktycznie niemożliwe*. NIK zwraca uwagę, że MSP nie opracowywało ani bieżących analiz sektora poligrafii ani analiz historycznych, w oparciu o dane GUS – np. nie porównywano danych dotyczących wyników ekonomicznych nadzorowanych spółek, w tym wydajności pracy w odniesieniu do całego sektora poligrafii. Wynikiem takich analiz powinno być stwierdzenie, że nadzorowane przez MSP podmioty nie radzą sobie na konkurencyjnym rynku, ich wyniki ekonomiczne (w większości przypadków) są znacznie poniżej średniej krajowej, a wydajność pracy często kilkakrotnie niższa. W oparciu o taką analizę możliwe byłoby zdiagnozowanie wspólnych dla większości nadzorowanych podmiotów przyczyn ich niskiej konkurencyjności. W ocenie NIK, cykliczne branżowe spotkania z członkami zarządów spółek poligraficznych oraz reprezentantami SP w ich radach nadzorczych powinny być miejscem przygotowywania i przedstawiania założeń polityki właścicielskiej SP wobec podmiotów tego sektora. Skoro długookresowym celem wobec tych podmiotów jest ich prywatyzacja, nadzór MSP powinien służyć jak najlepszemu do niej przygotowaniu. Bierna postawa MSP – brak analiz sektorowych, niezgłaszanie uwag do przedstawianych przez spółki sektora planów długookresowych (w okresie objętym kontrolą tylko w jednym przypadku zgłoszono uwagi – do *Programu naprawczego Zakładów Graficznych Dom Słowa Polskiego SA na lata 2009-2010*) skutkowały brakiem właściwych działań właścicielskich.

Nikłe zainteresowanie kontroli wewnętrznej nadzorem nad spółkami sektora W okresie objętym kontrolą komórki kontroli wewnętrznej MSP przeprowadziły jedną kontrolę podmiotu sektora poligrafii – na początku 2005 r. kontroli poddano wykonywanie nadzoru założycielskiego nad Drukarnią Skarbową w Warszawie pp. w latach 2000-2002 oraz nadzoru właścicielskiego w latach 2003-2004. Kontrola wykazała niewłaściwie sprawowany nadzór nad Drukarnią Skarbową przez Departament Spółek Strategicznych i Instytucji Finansowych oraz istotne braki w wykonywaniu nadzoru przez DNW II nad tym przedsiębiorstwem w kontrolowanym okresie. Pomimo tak istotnych ustaleń oraz

napływających do MSP sygnałów o istotnych nieprawidłowościach w innych podmiotach sektora, komórki kontroli wewnętrznej nie podejmowały innych kontroli dotyczących spółek poligraficznych.

3.2.3. Działania prywatyzacyjne wobec podmiotów sektora poligrafii

Nierealizowanie planów prywatyzacji

Ministrowie SP nie realizowali planów prywatyzacji spółek sektora poligrafii, a procesy prywatyzacyjne były prowadzone nierzetelnie i przewlekłe. *Program prywatyzacji majątku Skarbu Państwa do roku 2006* (dalej: *Program*) z listopada 2003 r. zakładał kontynuowanie bądź uruchamianie procesów prywatyzacyjnych czterech spółek poligraficznych: OZG SA, BZG SA, DN SA i DP Sp. z o.o.). Także w stosunku do pozostałych podmiotów sektora *Program* zakładał uruchomienie procedury prywatyzacyjnej polegającej na poszukiwaniu indywidualnych inwestorów. *Plan prywatyzacji na lata 2008–2011*²⁷ przewidywał sprywatyzowanie wszystkich spółek sektora. Mimo podjęcia w okresie objętym kontrolą decyzji o prywatyzacji wobec sześciu podmiotów, Minister SP zrealizował tylko jedną transakcję (DN SA), uzyskując przychody w wysokości 4 484 tys. zł. Minister SP nie zrealizował również przewidzianych w kolejnych programach sprzedaży pakietów akcji/udziałów, jakie SP zachował w spółkach wcześniej sprywatyzowanych – DP Sp. z o.o., RZG SA i Zakładach Graficznych im. KEN w Brzozie k. Bydgoszczy. Koszty poniesione przez MSP w związku z prywatyzacją podmiotów sektora poligrafii wyniosły łącznie 651,4 tys. zł

Niskie dochody z prywatyzacji

Jedyny sfinalizowany w okresie objętym kontrolą proces prywatyzacji spółki poligraficznej – DN SA – toczył się przewlekłe, nie został poprzedzony właściwymi działaniami restrukturyzacyjnymi, a uzyskane wpływy ze zbycia 85% akcji spółki (4 484 tys. zł) były ponad sześciopółkrotnie niższe od wartości rynkowej nieruchomości należących do prywatyzowanej spółki (wg stanu na okres półtora roku po prywatyzacji). Jak wynika z wyceny wartości tych nieruchomości na koniec grudnia 2006 r.²⁸ (zleconej przez Ministra SP w 2008 r.), przy założeniu zmiany sposobu użytkowania ich wartość rynkowa wynosiła 29 750 tys. zł. Z wycen sporządzonych przed prywatyzacją, będących podstawą do rokowań z potencjalnymi inwestorami wynikało, że wartość nieruchomości oszacowana przy założeniu wykorzystania jej na działalność

²⁷ Przyjęty Uchwałą Nr 83/2008 Rady Ministrów z dnia 22 kwietnia 2008 r.

²⁸ W dniu 28 grudnia 2006 r. sprywatyzowana spółka, po przeniesieniu produkcji do wynajętych pomieszczeń, dokonała zbycia nieruchomości podmiotowi powiązanemu z inwestorem za kwotę 12 500 tys. zł.

produkcyjną na dzień 1 sierpnia 2001 r. wynosiła 4 050 tys. zł, a wg stanu na dzień 6 listopada 2003 r. 5 160,9 tys. zł.

Niespójne analizy prywatyzacyjne W ocenie NIK, sporządzone przez doradcę prywatyzacyjnego i przyjęte przez MSP analizy przedprywatyzacyjne były niespójne. Nieruchomości DN SA położone były w bezpośrednim sąsiedztwie Rynku Głównego w Krakowie, a doradca prywatyzacyjny twierdził, że ograniczenia administracyjne (plan zagospodarowania przestrzennego) uniemożliwiały rozwój spółki w centrum Krakowa oraz wskazywał na potrzebę zmiany miejsca prowadzenia działalności. Tymczasem operaty szacunkowe będące podstawą ustalenia wartości rynkowej prywatyzowanego podmiotu sporządzone zostały przy założeniu kontynuowania w nieruchomościach należących do DN SA dotychczasowej działalności. Założenie alternatywnego sposobu wykorzystania nieruchomości – na cele deweloperskie – mogło mieć znaczący wpływ na ustalenie wartości rynkowej spółki, a także wskazać spółce optymalną drogę jej dalszego rozwoju. Drogą taką było przeniesienie produkcji poza centrum Krakowa i zbycie posiadanych nieruchomości oraz sfinansowanie z uzyskanych środków niezbędnych nakładów inwestycyjnych i działań restrukturyzacyjnych. Działania takie podjął dopiero prywatny inwestor, chociaż ich realizacja przed prywatyzacją pozwoliłaby, w ocenie NIK, na znaczne zwiększenie wpływów SP z tytułu zbycia akcji DN SA. NIK zwraca uwagę, że wyłoniony w 2005 r. nabywca akcji DN SA²⁹ nie był investorem branżowym, prowadził bowiem działalność deweloperską. Postanowienia zawartej umowy prywatyzacyjnej³⁰ w żaden sposób nie ograniczały nabywcy możliwości zbycia nieruchomości spółki. Zgodnie z art. 6 § 4 ww. umowy, w ciągu 5 lat od dnia podpisania nie mogło nastąpić zbycie lub inne rozporządzenie składnikami majątku spółki, których łączna wartość księgowa przekroczyłaby w powyższym okresie 40% ogólnej wartości księgowej aktywów spółki na dzień 31 grudnia 2003 r. (3 561,6 tys. zł); wartość księgowa nieruchomości spółki wynosiła na ten dzień 521,8 tys. zł, co stanowiło 14,6% wartości księgowej aktywów. MSP zbywając akcje DN SA przyzwalalo więc na zbycie nieruchomości należących do spółki i przeznaczenie ich na cele deweloperskie, chociaż nie posiadało rzetelnej wiedzy na temat ich wartości rynkowej.

Pozytywne zmiany w umowach z doradcami

NIK uznaje za celowe działania Ministra SP związane z wprowadzeniem od 2008 r. do umów z doradcami

²⁹ MK Projekt Sp. z o.o.

³⁰ Umowa z dnia 16 czerwca 2005 r. zawarta pomiędzy SP a MK Projekt Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie.

prywatyzacyjnymi, którym zleca się wykonanie wyceny wartości prywatyzowanych podmiotów, zapisów o konieczności uwzględnienia przez wykonawcę przy wycenie nieruchomości ewentualnej zmiany przeznaczenia jej pod działalność inwestycyjną, usługową lub budowlaną, która może mieć znaczący wpływ na zmianę wartości nieruchomości. Powyższe działania, w ocenie NIK, powinny jednak zostać wprowadzone co najmniej kilka lat wcześniej, w okresie szybkiego wzrostu cen nieruchomości, powodującego istotne zmiany w wartości rynkowej majątku należącego do tych podmiotów.

**Opieszala
prywatyzacja**

Procesy prywatyzacji BZG SA, OZG SA i PZG SA prowadzone były przez kolejnych ministrów SP w sposób nierzetelny, a zastosowane środki i metody nie były odpowiednie dla osiągnięcia założonych celów. Mimo ujęcia powyższych podmiotów w kolejnych programach rządowych, do dnia zakończenia kontroli nie sprywatyzowano żadnego z nich. Procesy te toczyły się opieszale, niektóre były wstrzymywane bez uzasadnionych powodów. Pierwszą próbę sprzedaży akcji OZG SA podjęto w 1998 r. Pomimo wyboru inwestora strategicznego, Minister SP w dniu 17 września 2001 r. zdecydował o zakończeniu procedury sprzedaży akcji w trybie zaproszenia do rokowań bez rozstrzygnięcia, ze względu na brak możliwości uzgodnienia przez strony zapisów pakietu socjalnego. W 2001 r. podjęto próbę sprzedaży akcji BZG SA i PZG SA. Pomimo wyrażenia zgody przez Ministra SP na rozpoczęcie procesu sprzedaży akcji powyższych podmiotów w trybie publicznego zaproszenia do rokowań, po akceptacji wniosku proces został wstrzymany. Do września 2006 r. nie zainicjowano żadnych działań związanych ze sprzedażą akcji BZG SA i OZG SA, mimo że zgodnie z *Programem* powyższe podmioty miały zostać sprywatyzowane do końca 2006 r. Dyrektor DPR I nie potrafił wskazać przyczyn braku działań prywatyzacyjnych. Decyzje o ponownym procesie prywatyzacji wszystkich trzech podmiotów podjęto dopiero w dniu 17 października 2006 r. Procesy te zakończyły się niepowodzeniem. W dniu 22 lipca 2008 r. proces prywatyzacji PZG SA został wstrzymany ze względu na roszczenia byłych właścicieli. W dniu 18 września 2008 r. Minister SP wstrzymał proces prywatyzacji BZG SA, gdyż złożone oferty cenowe znacznie odbiegały od oczekiwań SP w zakresie proponowanych warunków transakcji. W dniu 19 lutego 2009 r. Minister SP podjął decyzję o odstąpieniu od negocjacji w sprawie zbycia akcji OZG SA z uwagi na niesatysfakcjonujące warunki zaproponowane przez potencjalnych inwestorów. W ocenie NIK, w przypadku OZG SA przyczyną niepowodzenia procesu prywatyzacji mógł być kryzys, jaki dotknął sektor

poligrafii. BZG SA i PZG SA nie zostały właściwie przygotowane do prywatyzacji, a znalezienie inwestora wymaga przeprowadzenia w tych spółkach działań restrukturyzacyjnych.

**Niepowodzenie
działań
prywatyzacjach
wobec Łódzkich
Zakładów
Graficznych**

Nie powiodły się kilkakrotnie podejmowane przez Wojewodę Łódzkiego próby prywatyzacji ŁZG. Na dotychczasowy przebieg procesu prywatyzacji w sposób istotny wpływał fakt nieposiadania przez przedsiębiorstwo nieruchomości. Z dniem 21 stycznia 2003 r., zgodnie z prawomocnym wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, grunty oraz budynki wchodzące w skład nieruchomości przy ul. Dowborczyków w Łodzi przestały być własnością ŁZG, bowiem prawomocnie stwierdzono nieważność decyzji Wojewody Łódzkiego z 1994 r. o uwłaszczeniu. Poszukiwania nowej siedziby prowadzone przez Zarządcę Komisarycznego nie zakończyły się powodzeniem. Preferowana przez Zarządcę i załogę ŁZG prywatyzacja bezpośrednia poprzez oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania spółce pracowniczej w trybie art. 39 ust. 1 pkt 3 *ustawy o kip* nie mogła dojść do skutku właśnie ze względu na brak nieruchomości, która mogłaby stanowić zabezpieczenie spłat dla SP.

**Brak realizacji
planowanego zbycia
pakietów
mniejszościowych**

W kontrolowanym okresie Minister SP nie zrealizował, przewidzianej w programach prywatyzacji na kolejne lata, sprzedaży pakietów akcji/udziałów, jakie SP zachował w czterech spółkach wcześniej sprywatyzowanych. Ze spółek tych, w ocenie NIK, tylko w przypadku jednej (DN SA) istnieją obecnie realne szanse na zbycie posiadanego przez SP pakietu mniejszościowego. Warunki nabycia przez inwestora pakietu nieobjętego przez uprawnionych pracowników (0,616% kapitału akcyjnego), w tym również cena nabycia, określone zostały w umowie prywatyzacyjnej. SP wstrzymał się ze sprzedażą akcji DN SA, w związku ze skierowaniem do prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 296 kodeksu karnego przez byłego prokurenta i zarząd DN SA poprzez działanie na szkodę DN SA przy zbyciu w grudniu 2006 r. nieruchomości podmiotowi powiązanemu z inwestorem.

**Niegospodarne
wydatki na analizy
Drukarni Poznańskiej
Sp. z o.o.**

Nierzetelne i niegospodarne były działania prywatyzacyjne wobec DP Sp. z o.o. W maju 2005 r. MSP wydatkowało 18,3 tys. zł na analizy przedprywatyzacyjne, zamówione w związku z zamiarem zbycia należącego do SP pakietu 39,024% udziałów spółki. Po odbiorze dzieł nie prowadzono jednak dalszych działań prywatyzacyjnych. Były Podsekretarz Stanu w MSP

Dariusz Witkowski, odpowiedzialny w omawianym okresie za prywatyzację podmiotów poligraficznych, jak również inni urzędnicy MSP nie przypominali sobie przyczyn zaniechania zbycia udziałów DP Sp. z o.o. Kolejna próba zbycia pakietu udziałów spółki została podjęta w 2008 r. W ocenie NIK, wydatkowanie przez MSP środków w kwocie 27,6 tys. zł za sporządzenie analiz przedprywatyzacyjnych spółki powinno zostać poprzedzone gruntowną analizą jej sytuacji ekonomiczno-finansowej, w szczególności wobec wieloletniego nieuregulowania przez DP Sp. z o.o. na rzecz SP należności z tytułu czynszu dzierżawnego. Sytuacja ta była na tyle niekorzystna, że znalezienie inwestora było, w ocenie NIK, nierealne. Także zapisy statutu spółki dotyczące konieczności uzyskania zgody RN albo ZW na zbycie udziałów uzasadniały wcześniejsze wystąpienie o wstępną zgodę, przed wydatkowaniem kolejnych środków na analizy.

**Niskie szanse
zbycia akcji
Rzeszowskich
Zakładów
Graficznych SA**

Próby zbycia pakietu 18,832% akcji RZG SA zakończyły się niepowodzeniem, czego przyczyną było, w ocenie NIK, wyprowadzenie ze spółki majątku przez inwestora większościowego i powiązane z nim osoby zarządzające spółką. Nieposiadająca własnych nieruchomości spółka z wyeksploatowanymi maszynami i urządzeniami nie jest interesująca dla potencjalnych inwestorów zewnętrznych, a inwestor większościowy, wobec wielkości posiadanego pakietu, nie jest zainteresowany nabyciem akcji SP, po oferowanej przez SP cenie. Oferta złożona przez inwestora w 2008 r. była pięciokrotnie niższa od ceny wywoławczej w aukcji ogłoszonej przez Ministra SP w grudniu 2009 r. W ocenie NIK, zbycie przez SP akcji RZG SA powinno zostać poprzedzone podjęciem właściwych działań wobec osób zarządzających spółką w celu naprawienia wyrządzonej jej szkody. Kontrola NIK pozwoliła dotychczas wyegzekwować łącznie 1 275,9 tys. zł (1 026,6 tys. zł tytułem nieopłaconego podwyższenia kapitału zakładowego oraz 249,3 tys. zł tytułem należnych spółce odsetek ustawowych za nieterminowe dokonanie płatności).

**Upadłość
Zakładów
Graficznych
im. KEN**

Zbycie pakietu 3,731% akcji Zakładów Graficznych im. KEN SA w Brzozie okazało się niemożliwe wobec ogłoszenia przez sąd w 2007 r. upadłości spółki. Wcześniejsza oferta nabycia akcji złożona w październiku 2005 r. przez jednego z akcjonariuszy została odrzucona przez SP, ze względu na wątpliwości co do wiarygodności inwestora. W ocenie MSP, istniało ryzyko, że przejęcie pełnej kontroli nad spółką poprzez zakup akcji SP może prowadzić do działania na jej szkodę, poprzez możliwość sprzedaży aktywów poza kontrolą SP.

Wątpliwe działania prywatyzacyjne wobec Zakładów Graficznych Dom Słowa Polskiego SA

W ocenie NIK, przed podjęciem w grudniu 2008 r. decyzji o rozpoczęciu procesu prywatyzacji i zleceniu analiz przedprywatyzacyjnych ZG DSP SA, Minister SP powinien rozważyć decyzję o wygaszeniu działalności poligraficznej oraz o likwidacji spółki. Tymczasem, biorąc pod uwagę przyjęty dla spółki planowany termin zakończenia prywatyzacji – do końca 2009 r. (termin ten został następnie przesunięty na 2010 r.), nadzorujący spółkę DNWiP V stał na stanowisku, że kontynuacja działalności spółki w 2009 r. *przy uwzględnieniu efektów działań naprawczych, przyniesie akcjonariuszowi wyższe korzyści ekonomiczne*. ZG DSP SA generują bardzo wysokie straty, a produkcja poligraficzna jest trwale nierentowna. W procesie prywatyzacji niezwykle istotna jest lokalizacja spółki – w centrum Warszawy. Najbardziej prawdopodobnym nabywcą akcji ZG DSP SA, ze względu na wartość rynkową posiadanego przez spółkę prawa użytkowania wieczystego 40 407 m² gruntów, będzie inwestor z branży deweloperskiej, który zapewne dokona likwidacji nierentownej działalności poligraficznej, a koszty takiej likwidacji skalkuluje przy złożeniu wiążącej oferty zakupu akcji. NIK zwraca uwagę, że przygotowany przez Zarząd ZG DSP SA w I poł. 2009 r. *Program Naprawczy* nie daje gwarancji na trwałą poprawę sytuacji finansowej spółki, nie zakłada bowiem w okresie do planowanej prywatyzacji uzyskania przez spółkę rentowności ani wygaszenia nierentownych rodzajów działalności poligraficznej. Wzrost przychodów planowany jest głównie w oparciu o wzrost przychodów z wynajmu nieruchomości i świadczenia usług parkingowych. W ocenie NIK, wcześniejsza likwidacja pozwoliłaby uniknąć generowania wielomilionowych strat związanych z prowadzeniem nierentownej działalności poligraficznej do czasu zakończenia przedłużającego się procesu prywatyzacji, a ponadto niejako uczynić klarowniejszym proces zbywania majątku. Korzystniejsze może być zbycie nieruchomości niż nierentownej spółki prowadzącej w tej nieruchomości działalność gospodarczą. SP jako właściciel akcji, podejmując decyzję o dalszych krokach wobec spółki powinien także wziąć pod uwagę fakt, że prywatyzacja wiąże się z przeznaczeniem do 15% akcji uprawnionym pracownikom. W przypadku ZG DSP SA wartość akcji pracowniczych wynosiłaby kwotę rzędu kilkudziesięciu milionów złotych. Biorąc pod uwagę ustalenia kontroli dotyczące działalności ZG DSP jako przedsiębiorstwa państwowego, w szczególności wartość majątku jaki został zbyty w celu pokrycia generowanych strat, uzyskane przez pracowników akcje byłyby niejako premią nie z tytułu pomnażania majątku, a wyłącznie korzystnej lokalizacji swojego zakładu pracy.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Dobór jednostek do kontroli

Jednostki do kontroli dobrano w sposób celowy z uwzględnieniem następujących kryteriów: kontrolą objęto trzy największe spośród siedmiu jsSP z sektora poligrafii (BZG SA, PZG SA, ZG DSP SA), w przypadku czwartej z nich (OZG SA) wykorzystano materiały z kontroli przeprowadzonej w spółce w 2008 r. w ramach kontroli P/08/051 – *Sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad spółkami z większościami udziałem SP* (wystąpiono do Zarządu OZG SA o uaktualnienie danych dot. sytuacji ekonomiczno-finansowej wg stanu na koniec 2008 r. i I poł. 2009 r.), jedyne przedsiębiorstwo państwowe pozostające pod nadzorem wojewody (ŁZG), a spośród czterech spółek sprywatyzowanych: jedyną spółkę sprywatyzowaną w okresie objętym kontrolą (DN SA) oraz jedyną spółkę, w której w okresie objętym kontrolą przewidziana była realizacja zobowiązań z umowy prywatyzacyjnej (RZG SA).

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W toku kontroli NIK wystąpiła na podstawie art. 12 pkt 1 *ustawy o NIK* do Dyrektora Izby Skarbowej w Rzeszowie o udostępnienie wyników kontroli przeprowadzanych przez właściwe organy skarbowe wobec RZG SA.

NIK skierowała osiem wystąpień pokontrolnych, w tym siedem do kierowników jednostek kontrolowanych oraz jedno wystąpienie do właściwego organu państwowego – Ministra Skarbu Państwa (po kontroli w RZG SA).

Zastrzeżenia do wystąpień pokontrolnych

Spośród ośmiu wystąpień pokontrolnych, zastrzeżenia do ocen, uwag i wniosków zostały zgłoszone do dwóch wystąpień:

- przez Zarząd RZG SA – zostały oddalone;
- przez Zarząd DN SA – zostały uwzględnione w części, co nie wpłynęło na sformułowaną przez NIK ocenę.

**Wnioski
pokontrolne**

Wnioski pokontrolne skierowane do jednostek kontrolowanych dotyczyły przedstawionych poniżej zagadnień.

Do Ministra Skarbu Państwa wnioskowano o:

1. Podjęcie działań w celu wzmocnienia współpracy pomiędzy komórkami organizacyjnymi MSP sprawującymi nadzór nad spółkami sektora poligrafii a organami nadzorowanych spółek, w szczególności osobami reprezentującymi w nich Skarb Państwa oraz dokumentowania takiej współpracy.
2. Spowodowanie przeprowadzenia pogłębionej analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej spółek sektora poligrafii przez nadzorujące je wydziały nadzoru, a także opracowywania syntetycznych kwartalnych informacji dotyczących sytuacji w nadzorowanych podmiotach, a po opublikowaniu danych GUS, analizy wyników tych spółek na tle całego sektora poligrafii.
3. Rozważenie wystąpienia do Rady Ministrów o usunięcie z listy podmiotów przeznaczonych do prywatyzacji do 2011 r. spółek, w których konieczne jest przeprowadzenie działań restrukturyzacyjnych i spowodowanie podjęcia właściwych działań w tym kierunku.
4. Rozważenie podstaw do likwidacji Zakładów Graficznych „Dom Słowa Polskiego” SA.

W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Zarządu RZG SA NIK wnioskowała o podjęcie działań w celu zwrotu na rachunek spółki kwoty 27 814,5 tys. zł, stanowiącej równowartość szkody, jaką poniosły RZG SA w następstwie nieekwiwalentnego przeniesienia własności nieruchomości przy ul. Lisa Kuli 19 w Rzeszowie oraz podziału spółki Grafika Sp. z o.o., a także o wpłatę przez Prezesa Zarządu spółki na rachunek RZG SA odsetek ustawowych w łącznej wysokości 249 297,79 zł za opóźnienie wpłaty za objęte akcje.

W przypadku wniosków pokontrolnych skierowanych do organów zarządzających pozostałych podmiotów, NIK wnioskowała m.in. o podjęcie niezbędnych działań restrukturyzacyjnych, w szczególności w zakresie zatrudnienia, zintensyfikowanie działań marketingowych w celu zwiększenia osiąganych przychodów ze sprzedaży oraz przywrócenia rentowności działalności.

**Informacje o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków**

W odpowiedziach na wystąpienia kontrolne adresaci wystąpień poinformowali o zrealizowaniu siedmiu spośród

osiemnastu sformułowanych wniosków pokontrolnych oraz przyjęciu do realizacji kolejnych dziewięciu wniosków. Odmówiono realizacji dwóch wniosków – jednego skierowanego do MSP i jednego skierowanego do Zarządu RZG SA.

Minister Skarbu Państwa poinformował m.in., że przystąpiono do prac związanych z aktualizacją *Zasad nadzoru*, w tym dostosowaniem ich do aktualnie obowiązujących przepisów prawa w zakresie wyboru biegłego rewidenta i sponsoringu, a także do znowelizowanego *Kodeksu spółek handlowych*. Pracownicy departamentów nadzoru mają być zobowiązani do przygotowywania i weryfikowania informacji dotyczących bieżącej sytuacji nadzorowanych podmiotów oraz usuwania barier dla ich prywatyzacji. Członkowie zarządów spółek mają być zobowiązani do prowadzenia procesów restrukturyzacji w sposób właściwy dla usunięcia istotnych barier prywatyzacyjnych. Ogólną zasadą stosowaną w MSP jest równoczesne prowadzenie prywatyzacji i (tam gdzie jest to konieczne) restrukturyzacji. W indywidualnych przypadkach możliwe jest wstrzymanie procesu prywatyzacji do czasu przeprowadzenia niezbędnych działań restrukturyzacyjnych. Nie wymaga to aktualizacji listy podmiotów przeznaczonych do prywatyzacji do 2011 r. Funkcjonujące w MSP zasady oraz indywidualna analiza sytuacji podmiotów sektora poligrafii powodują, że w odniesieniu do podmiotów wykazujących najgorsze wyniki finansowe, przy jednoczesnym braku perspektyw poprawy sytuacji, w tym w stosunku do ZG DSP SA, może być podjęta decyzja o likwidacji.

Informację o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych przekazali także adresaci pozostałych wystąpień pokontrolnych.

Prezes Zarządu RZG SA poinformował o przyjęciu do realizacji wniosku dot. wpłaty na rachunek RZG SA odsetek ustawowych w łącznej wysokości 249 297,79 zł za opóźnienie wpłaty za objęte akcje. Wskazał jednocześnie, że nie będzie realizowany drugi z przekazanych wniosków – o podjęcie działań w celu zwrotu na rachunek spółki kwoty 27 814,5 tys. zł, stanowiącej równowartość szkody, jaką poniosły RZG SA w następstwie nieekwiwalentnego przeniesienia własności nieruchomości przy ul. Lisa Kuli 19 w Rzeszowie oraz podziału spółki Grafika Sp. z o.o.

Członek Zarządu ZG DSP SA poinformował o wypowiedzeniu umów o pracę 37 pracownikom oraz przygotowywanych kolejnych 45 wypowiedzeniach. Dokonano restrukturyzacji organizacyjnej, a także rozpoczęto wygaszanie najbardziej nierentownych rodzajów produkcji poligraficznej i wyłączenia z produkcji szeregu maszyn i urządzeń.

Zarządca Komisaryczny ŁZG poinformował o zintensyfikowaniu działań marketingowych, kontynuowaniu restrukturyzacji zatrudnienia oraz aktywnym poszukiwaniach mających na celu zapewnienie siedziby, w której możliwe będzie perspektywiczne prowadzenie produkcji poligraficznej.

Zawiadomienia do organów ścigania W wyniku przeprowadzonej kontroli Najwyższa Izba Kontroli sporządziła cztery zawiadomienia do prokuratury o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz zawiadomienie do Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

W związku z kontrolą w ZG DSP SA skierowano dwa zawiadomienia: o niedopełnieniu lub nadużyciu udzielonych uprawnień wynikających z zajmowanych stanowisk, poprzez zaniechanie dochodzenia należności za usługi poligraficzne i opłaty za wynajmowane pomieszczenia oraz podejmowanie decyzji o dalszym świadczeniu takich usług, pomimo braku spłaty zaległego zadłużenia oraz braku pełnej spłaty bieżących należności, a także o nieutworzeniu w sporządzonym dnia 23 listopada 2007 r. sprawozdaniu finansowym ZG DSP na dzień 31 lipca 2007 r. (w związku z komercjalizacją pp.) odpisu aktualizującego należności, co miało wpływ na wynik finansowy wykazany w sprawozdaniu finansowym za okres od 1.01. do 31.07.2007 r., jak również nieutworzeniu takich odpisów aktualizacyjnych w latach poprzednich, co najmniej od 2006 r. Drugie zawiadomienie dotyczy niedopełnienia lub nadużycia udzielonych uprawnień wynikających z zajmowanych stanowisk, poprzez dokonywanie zakupów farby drukarskiej dla ZG DSP od pośrednika po zawyżonych cenach biorąc pod uwagę rynek relewantny, czym wyrządzono znaczną szkodę majątkową.

Także dwa zawiadomienia sporządzone zostały w związku z kontrolą w RZG SA: o działaniu na szkodę spółki przez Prezesa Zarządu RZG SA, poprzez dokonanie całkowicie nieekwiwalentnej swego rodzaju „zamiany” posiadanych przez RZG SA atrakcyjnych nieruchomości w centrum Rzeszowa, na studio poligraficzne, tworzenie spółek córek oraz dokonywanie zmian organizacyjno-kapitałowych, z korzyścią jedynie dla większościowego akcjonariusza RZG SA. Drugie zawiadomienie dotyczy złożenia przez Prezesa Zarządu RZG SA nieprawdziwego oświadczenia o opłaceniu objętych akcji w podwyższonym kapitale RZG SA.

5. Załączniki

5.1. Słowniczek ważniejszych pojęć i użytych skrótów

L.p.	Termin	Objaśnienie znaczenia
1)	BZG SA	Białostockie Zakłady Graficzne SA
2)	CDW Sp. z o.o.	Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza Sp. z o.o.
3)	CtP	z ang. <i>Computer to Plate</i> , system cyfrowego naświetlania drukarskich płyt offsetowych
4)	DN SA	Drukarnia Narodowa SA
5)	DNW II	Departament Nadzoru Właścicielskiego II
6)	DNWiP	Departament Nadzoru Właścicielskiego i Prywatyzacji
7)	DP Sp. z o.o.	Drukarnia Poznańska Sp. z o.o.
8)	jsSP	jednoosobowa spółka Skarbu Państwa
9)	<i>ksh</i>	ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks Spółek handlowych
10)	MSP	Ministerstwo Skarbu Państwa
11)	OZG SA	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA
12)	PZG SA	Poznańskie Zakłady Graficzne SA
13)	RZG SA	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA w Miłocinie
14)	SP	Skarb Państwa
15)	<i>ustawa o kip</i>	ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji
16)	Zakłady DSP	termin odnosi się do Zakładów Graficznych „Dom Słowa Polskiego” zarówno przed, jak i po komercjalizacji
17)	ZG DSP	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” pp.
18)	ZG DSP SA	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA

5.2. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

L.p.	Nazwa skontrolowanej jednostki	Jednostka organizacyjna NIK
1.	Ministerstwo Skarbu Państwa	Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
2.	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” Spółka Akcyjna w Warszawie	
3.	Rzeszowskie Zakłady Graficzne Spółka Akcyjna w Miłocinie k. Rzeszowa	
4.	Drukarnia Narodowa Spółka Akcyjna w Krakowie	
5.	Łódzkie Zakłady Graficzne Przedsiębiorstwo Państwowe w Łodzi	
6.	Białostockie Zakłady Graficzne Spółka Akcyjna w Białymstoku	Delegatura NIK w Białymstoku
7.	Poznańskie Zakłady Graficzne Spółka Akcyjna w Poznaniu	Delegatura NIK w Poznaniu

5.3. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej;
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej;
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej;
4. Prezes Rady Ministrów;
5. Minister Skarbu Państwa;
6. Minister Gospodarki;
7. Minister Sprawiedliwości;
8. Sejmowa Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej;
9. Sejmowa Komisja Gospodarki;
10. Sejmowa Komisja Skarbu Państwa;
11. Sejmowa Komisja ds. Kontroli Państwowej;
12. Senacka Komisja Gospodarki Narodowej;
13. Prezes Trybunału Konstytucyjnego RP;
14. Prezes Narodowego Banku Polskiego;
15. Rzecznik Praw Obywatelskich;
16. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego;
17. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego.

5.4. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

L.p.	Nazwa skontrolowanej jednostki	Okres pełnienia funkcji		Nazwisko osoby odpowiedzialnej
		od	do	
1.	Ministerstwo Skarbu Państwa	02.05.2004 31.10.2005 03.01.2006 15.02.2006 16.11.2007	31.10.2005 03.01.2006 14.02.2006 16.11.2007 do czasu zakończenia kontroli	Jacek Socha Andrzej Mikosz Kazimierz Marcinkiewicz Wojciech Jasiński Aleksander Grad
2.	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” Spółka Akcyjna w Warszawie	13.03.1996 01.08.2007 11.01.2008 29.02.2008 23.09.2009	31.07.2007 11.01.2008 29.02.2008 23.09.2009 do czasu zak. kontroli	Edward Florysiak (Dyrektor pp.) Edward Florysiak (Prezes Zarządu) Jolanta Kowalczyk-Barszcz (p.o. Prezesa) Jerzy Gmurek (Prezes Zarządu) Krzysztof Dziecielski (członek Zarządu)
3.	Rzeszowskie Zakłady Graficzne Spółka Akcyjna w Miłocinie k. Rzeszowa	27.08.2004	do czasu zak. kontroli	Marcin Biedroń (Prezes Zarządu)
4.	Drukarnia Narodowa Spółka Akcyjna w Krakowie	01.01.2000 01.04.2008	31.03.2008 do czasu zak. kontroli	Jerzy Kowalik (Prezes Zarządu) Bartosz Bobowski (Prezes Zarządu)
5.	Łódzkie Zakłady Graficzne Przedsiębiorstwo Państwowe w Łodzi	17.02.2004	do czasu zak. kontroli	Andrzej Fabijański (Zarządca Komisaryczny)
6.	Białostockie Zakłady Graficzne Spółka Akcyjna w Białymstoku	01.01.2005 03.08.2007 28.08.2007	02.08.2007 27.08.2007 do czasu zak. kontroli	Antonina Kuchlewska (Prezes Zarządu) Anna Syczewska (Wiceprezes Zarządu) Lech Rutkowski (Prezes Zarządu)
7.	Poznańskie Zakłady Graficzne Spółka Akcyjna w Poznaniu	01.01.2000 14.07.2009	13.07.2009 do czasu zak. kontroli	Aleksander Pikosz (Prezes Zarządu) Roman Kalina (Prezes Zarządu)

5.5. Wykaz aktów prawnych dot. kontrolowanej działalności

- 1) Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz.U. z 2002 r., Nr 171, poz. 1397 ze zm.);
- 2) Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94 poz.1037 ze zm.);
- 3) Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.);
- 4) Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. Nr 106, poz. 493 ze zm.);
- 5) Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwie państwowym (Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 981 ze zm.);
- 6) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1997 r. w sprawie zakresu analizy spółki oraz przedsiębiorstwa państwowego, sposobu jej zlecenia, opracowania, zasad odbioru i finansowania oraz warunków, w razie spełnienia których można odstąpić od opracowania analizy (Dz.U. Nr 64, poz. 408, ze zm.) – akt uchylony z dniem 12 lutego 2009 r.;
- 7) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2009 r. w sprawie analizy spółki, przeprowadzanej przed zaoferowaniem do zbycia akcji należących do Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 37, poz. 288);
- 8) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowego trybu zbywania akcji Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 286, poz. 2871 ze zm.) – akt uchylony z dniem 19 marca 2009 r.;
- 9) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2009 r. w sprawie szczegółowego trybu zbywania akcji Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 34, poz. 264);
- 10) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu finansowania zbywania akcji oraz formy i warunków zapłaty za akcje nabywane od Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 269, poz. 2666 ze zm.);

- 11) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 77, poz. 864, ze zm.);
- 12) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie określenia sposobu i trybu organizowania przetargu na sprzedaż składników aktywów trwałych przez spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji (Dz.U. Nr 27, poz. 177 ze zm.), poprzedzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1997 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad i trybu organizowania przetargu publicznego na sprzedaż majątku trwałego innym podmiotom przez spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji oraz warunków, w których dopuszcza się odstępianie od przetargu (Dz.U. Nr 108, poz. 696 ze zm.);
- 13) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie zakresu, szczegółowych zasad i trybu kontroli przeprowadzanej przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 140, poz. 1478);
- 14) Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców (Dz.U. Nr 116, poz. 788), poprzedzone rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców (Dz.U. Nr 138, poz. 1161);
- 15) Zarządzenie nr 29 Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 marca 2008 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Skarbu Państwa (M.P. Nr 24, poz. 238), poprzedzone zarządzeniem nr 158 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Skarbu Państwa (M.P. Nr 74, poz. 740), zarządzeniem nr 44 Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 kwietnia 2006 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Skarbu Państwa (M.P. Nr 25, poz. 279), zarządzeniem nr 82 Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 września 2004 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Skarbu Państwa (M.P. Nr 37, poz. 654);
- 16) Zarządzenie nr 12 Ministra Skarbu Państwa z dnia 31 marca 2005 r. w sprawie zasad postępowania przy wykonywaniu czynności nadzorczych przez komórki organizacyjne Ministerstwa Skarbu Państwa realizujące zadania Ministra Skarbu Państwa związane ze sprawowaniem nadzoru właścicielskiego (akt niepublikowany).

5.6. Zestawienie ważniejszych nieprawidłowości stwierdzonych w poszczególnych jednostkach

Ministerstwo Skarbu Państwa

1. Nierzetelny i niezgodny z obowiązującymi w MSP procedurami nadzór właścicielski nad podmiotami poligraficznymi.
2. Brak reakcji na wyprowadzanie majątku z nadzorowanych podmiotów poligraficznych.
3. Brak realizacji planów prywatyzacji spółek sektora, nierzetelnie i opieszale prowadzone działania prywatyzacyjne.

Białostockie Zakłady Graficzne SA

1. Brak efektywnych działań restrukturyzacyjnych, w szczególności zmierzających do redukcji kosztów.

Drukarnia Narodowa SA

1. Zbycie należącej do spółki nieruchomości podmiotowi powiązanemu z inwestorem za cenę o 17 250 tys. zł niższą od wartości rynkowej tej nieruchomości.

Poznańskie Zakłady Graficzne SA

1. Brak efektywnych działań zmierzających do obniżenia kosztów działalności, restrukturyzacji majątkowej, organizacyjnej (wzmocnienia działu marketingu) i zatrudnienia.
2. Zlecenie analiz, które nie były następnie wykorzystywane.

Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA

1. Nabycie od udziałowca większościowego maszyny drukarskiej COMPACTA-40 za kwotę 11 750 tys. zł netto, podczas gdy rzeczywisty koszt zakupu tej maszyny w Szwajcarii wyniósł 2 036,6 tys. zł.
2. Wyprowadzenie majątku spółki o wartości 27 814,5 tys. zł przez Prezesa Zarządu na rzecz akcjonariusza większościowego.
3. Nieopłacenie przez Prezesa Zarządu wkładów pieniężnych w kwocie 1 026,6 tys. zł na pokrycie objętych akcji spółki oraz złożenie fałszywych oświadczeń sądowi rejestrowemu.

Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA

1. Zaniechanie działań restrukturyzacyjnych, w szczególności w zakresie zatrudnienia.
2. Brak efektywnych działań zmierzających do obniżenia kosztów działalności.
3. Nierzetelnie przeprowadzane przetargi na zbycie nieruchomości – działanie w porozumieniu z przyszłym zwycięzcą przetargu i w sposób uwzględniający jego interesy.
4. Zaliczenie kwoty 30 959,3 tys. zł jako zwrot poniesionych przez kupującego nakładów na zbywaną przez spółkę nieruchomość w sytuacji, gdy nakłady takie nie zostały poniesione.
5. Wieloletni druk jednego z dzienników poniżej progu rentowności oraz nieegzekwowanie należności za świadczone usługi (druk i wynajem pomieszczeń) od wydawcy dziennika.
6. Zakup farb drukarskich po zawyżonej cenie przez Dyrektora, a następnie Prezesa Zarządu ZG „Dom Słowa Polskiego” za pośrednictwem powiązanej firmy (strata co najmniej 224 tys. zł).

5.7. Szczegółowe tabele wskaźników ekonomicznych

1. Tabela: Wskaźniki rentowności w podmiotach objętych kontrolą

Wskaźnik	Podmiot	2005	2006	2007	2008	2009 (I poł.)
Rentowności sprzedaży ROS	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	9,7	5,5	3,3	3,7	1,0
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	5,9	2,8	1,2	-0,6	-16,2
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	1,1	-2,1	-12,9	-27,3	-37,1
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	-32,1	-25,2	-25,4	-42,2	-39,5
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	4,5	0,3	1,1	1,7	-21,8
	Drukarnia Narodowa SA w Krakowie	-8,1	-11,4	-11,0	2,0	-4,7
	Łódzkie Zakłady Graficzne	9,0	3,7	0,1	-1,8	-8,1
Rentowności aktywów ROA	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	5,7	3,9	0,3	3,1	1,9
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	4,0	1,9	0,2	-1,1	-5,4
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	1,2	1,9	-6,5	-17,5	-12,0
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	-4,3	-0,6	-9,3	-5,5	-1,1
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	0,3	-5,5	0,5	-0,1	-7,1
	Drukarnia Narodowa SA w Krakowie	-248,9	77,7	-16,0	19,7	-3,5
	Łódzkie Zakłady Graficzne	5,2	6,3	1,8	2,3	-5,7
Rentowności kapitałów własnych ROE	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	11,9	7,6	0,6	6,0	3,8
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	7,4	3,6	0,3	-2,2	-16,5
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	1,8	2,6	-12,1	-31,4	-23,0
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	-20,8	-3,1	-64,6	49,8*	10,4*
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	0,4	-8,4	0,7	-0,2	-9,5
	Drukarnia Narodowa SA w Krakowie	-15,1	38,4	-5,7	8,3	-1,5
	Łódzkie Zakłady Graficzne	14,1	12,6	3,2	3,5	-8,7

* - strata netto i ujemne kapitały własne

Dane na podstawie ustaleń kontroli w poszczególnych podmiotach.

2. Tabela: Wskaźniki płynności w podmiotach objętych kontrolą

Wskaźnik	Podmiot	2005	2006	2007	2008	2009 (I poł.)
Wskaźnik płynności I stopnia (norma ok. 0,2)	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	0,1	0,1	0,1	0,3	0,2
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	0,6	2,1	0,8	1,1	0,8
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	0,0	0,2	0,3	0,3	4,7
	Drukarnia Narodowa SA	0,1	0,0	0,0	0,8	0,9
	Łódzkie Zakłady Graficzne	0,3	0,3	0,8	0,7	0,7
Wskaźnik płynności II stopnia (norma 0,7-1,0)	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	1,5	1,6	1,4	1,5	1,5
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	1,4	1,4	1,4	1,3	1,0
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	2,5	4,8	1,9	2,4	2,0
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	1,3	1,3	0,4	0,1	0,5
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	0,7	1,1	1,1	1,0	0,8
	Drukarnia Narodowa SA	0,9	1,8	0,3	1,3	1,3
	Łódzkie Zakłady Graficzne	1,2	2,5	3,0	3,2	3,4
Wskaźnik płynności III stopnia (norma 1,2-2,0)	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	1,9	2,0	1,8	1,9	1,9
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	1,6	1,5	1,6	1,4	1,1
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	3,1	5,2	2,3	2,8	2,4
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	1,4	1,4	0,4	0,1	0,5
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	0,9	1,3	1,4	1,2	1,1
	Drukarnia Narodowa SA	1,0	1,8	0,4	1,4	1,4
	Łódzkie Zakłady Graficzne	1,3	2,7	3,2	3,4	3,7

Dane na podstawie ustaleń kontroli w poszczególnych podmiotach.

3. **Tabela:** Wskaźniki aktywności w podmiotach objętych kontrolą

Wskaźnik	Podmiot	2005	2006	2007	2008	2009 (I poł.)
Wskaźnik obrotu zapasami	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	42	34	42	29	84
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	18	12	19	12	19
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	39	16	41	25	26
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	13	13	9	18	17
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	3	3	3	3	8
	Drukarnia Narodowa SA w Krakowie	21	16	21	24	17
	Łódzkie Zakłady Graficzne	15	11	11	12	18
Wskaźnik obrotu należnościami (norma 36-51 dni)	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	130	128	118	105	246
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	98	115	127	147	141
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	118	122	119	101	110
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	236	223	45	30	301
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	97	99	89	85	23
	Drukarnia Narodowa SA w Krakowie	107	338	293	82	84
	Łódzkie Zakłady Graficzne	95	125	113	128	134
Wskaźnik obrotu zobowiązaniami	Olsztyńskie Zakłady Graficzne SA	97	87	94	85	198
	Białostockie Zakłady Graficzne SA	79	90	95	117	153
	Poznańskie Zakłady Graficzne SA	65	46	111	74	88
	Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” SA	183	174	142	690	694
	Rzeszowskie Zakłady Graficzne SA	15	12	12	13	30
	Drukarnia Narodowa SA w Krakowie	121	226	321	216	185
	Łódzkie Zakłady Graficzne	109	57	53	52	51

Dane na podstawie ustaleń kontroli w poszczególnych podmiotach.